

ЗАКОН

О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

ГЛАВА I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се права и услови за остваривање права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида и лица које је погинуло или умрло у Војсци Србије (у даљем тексту: Војска) у миру, чланова породица умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Члан 2.

Права утврђена овим законом заснивају се на принципу накнаде штете за телесно оштећење, односно губитак живота блиског сродника, а права која припадају борцима, ратним и мирнодопским војним инвалидима, члановима породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида заснивају се и на принципу националног признања.

Члан 3.

На примања утврђена овим законом не плаћају се порези или друге дажбине предвиђене општим прописима по основу личних или других прихода грађана.

Члан 4.

Средства за остваривање и коришћење права прописаних овим законом обезбеђују се у буџету Републике Србије и буџету јединице локалне самоуправе.

ГЛАВА II

КОРИСНИЦИ ПРАВА

1. Борци

Члан 5.

Борац је држављанин Републике Србије који је:

1) као припадник оружаних снага Републике Србије вршио војне дужности или друге дужности у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије;

2) као припадник војске Краљевине Југославије учествовао у антифашистичкој борби у Другом светском рату од 6. до 17. априла 1941. године;

3) као припадник партизанских одреда народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије учествовао у антифашистичкој, односно Народноослободилачкој борби у Другом светском рату, од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године, у борби против окупатора и његових сарадника, коме је активан и организован рад у тој борби решењем

надлежног органа признат у посебан стаж у двоструком трајању по прописима о пензијском и инвалидском осигурању;

4) као припадник Југословенске војске у отаџбини, односно као припадник Равногорског покрета учествовао у антифашистичкој борби у Другом светском рату почев од 17. априла 1941. године до 15. маја 1945. године;

5) као припадник оружаних снага СФРЈ вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије у периоду од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационираних на територији Босне и Херцеговине до 19. маја 1992. године;

6) као припадник оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије вршио војне дужности или друге дужности у оружаној акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, у периоду после 27. априла 1992. године;

7) као припадник оружаних снага Савезне Републике Југославије вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, од 24. марта 1999. до 26. јуна 1999. године.

Члан 6.

Борац је и лице које је добровољно учествовало у рату или оружаним акцијама предузетим у миру, уколико је било укључено у састав јединица из члана 5. тач. 2)-7) овог закона.

Борац је и странац који је учествовао у рату или оружаним акцијама предузетим у миру, уколико је био укључен у састав јединица из члана 5. тач. 2)-7) овог закона и уколико је захтев за пријем у држављанство Републике Србије поднео до 3. јуна 2007. године.

Члан 7.

Лицу из члана 5. овог закона признаје се статус борца и разврстава се, према времену и територији укупног војног ангажовања, у следеће категорије:

1) борац I категорије је борац са ангажовањем преко 200 дана, борац из члана 5. тачка 7) овог закона са ангажовањем најмање 60 дана на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија и борац коме је признато својство ратног војног инвалида без обзира на дужину његовог ангажовања;

2) борац II категорије је борац са ангажовањем од 46 до 200 дана;

3) борац III категорије је борац са ангажовањем до 45 дана.

Као време ангажовања у смислу става 1. овог члана сматра се и време које је борац провео на стационарном лечењу, као и време које је борац провео у заробљеништву у које је доспео под околностима из члана 5. овог закона.

2. Војни инвалид

Члан 8.

Војни инвалид, у смислу овог закона, је ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид.

1) Ратни војни инвалид

Члан 9.

Ратни војни инвалид је држављанин Републике Србије који је задобио рану, повреду, озледу или болест, због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%, и то:

1) у вршењу војних дужности или других дужности за војне циљеве са оружјем у рату или у оружаном акцији предузетој за време мира, под околностима из члана 5. овог закона;

2) за време ратног заробљеништва у које је доспео као борац из члана 5. овог закона.

Члан 10.

Ратни војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је постојала болест која се погоршала под околностима из чл. 5. и 9. овог закона, па је због тога наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 11.

Изузетно од чл. 9. и 10. овог закона ратни војни инвалид је и странац код кога је наступило оштећење организма под околностима из члана 5. тачка 1) овог закона, ако својство ратног војног инвалида по том основу не може остварити у другој држави.

Члан 12.

Ратни војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства мирнодопског војног инвалида задржава својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

2) Мирнодопски војни инвалид

Члан 13.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру у својству војника на служењу војног рока у јединицама и установама Војске, ученик односно кадет војношколске установе, слушалац школе за резервне официре и лице у резервном саставу на дужности у Војсци, у вршењу војне службе или дужности у вези с том службом, без своје кривице, задобио рану, повреду или озледу због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 14.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру, као лице из члана 13. овог закона без своје кривице, задобио болест која је у узрочној вези са вршењем војне службе или дужности у вези с том службом, због чега је наступило оштећење његовог организма најмање за 60%.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је под околностима и условима из става 1. овог члана, услед погоршања болести која је постојала пре ступања у Војску, наступило оштећење организма најмање за 60%.

Члан 15.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је наступило оштећење организма најмање за 20% услед ране, повреде или озледе коју је задобио без своје кривице за време обуке за учешће у одбрани у организацијама које одреди надлежни орган ако је обуку планирала,

организовала и контролисала надлежна организациона јединица министарства надлежног за послове одбране и Војске и ако се обука изводи по позиву надлежног органа, као и за време гађања ватреним оружјем и других облика војне обуке који по својој природи могу изазвати повећану опасност за оштећење организма, а који су предвиђени програмом обавезне обуке.

Члан 16.

Лицу на професионалној војној служби, припаднику министарства надлежног за унутрашње послове и припаднику Безбедносно-информативне агенције се не може признати својство мирнодопског војног инвалида по одредбама овог закона.

Члан 17.

Мирнодопски војни инвалид који стекне права по овом закону по основу болести и користи их најмање пет година, па се после тог времена стање побољша и проценат инвалидитета смањи испод процента одређеног у члану 14. овог закона, задржава својство мирнодопског војног инвалида и користи права према смањеном проценту инвалидитета, под условом да утврђено оштећење организма није мање од 20%.

Члан 18.

Мирнодопски војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства ратног војног инвалида стиче својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

Члан 19.

Нехат се не сматра кривицом у смислу одредаба чл. 13-15. овог закона.

Члан 20.

Прописима којима се уређује одбрана земље и вршење службе у Војсци утврђује се шта се сматра служењем војног рока, вршењем војне службе или дужности у вези с том службом и другим облицима оспособљавања грађана за учешће у одбрани, шта се сматра извршавањем радне обавезе за време рата, односно оружаним акцијама, ко се сматра учеником, односно кадетом војношколске установе, слушаоцем школе за резервне официре, лицем у резервном саставу, односно професионални припадник Војске – професионално војно лице (официр, подофицир и професионални војник), као и шта се сматра даном отпуштања из Војске.

Члан 21.

Даном испуњења услова за остваривање права по основу болести задобијене под околностима из члана 14. овог закона сматра се дан отпуштања из Војске, односно из војношколске установе.

3. Цивилни инвалид рата и цивилна жртва рата

Члан 22.

Цивилни инвалид рата је цивилно лице, држављанин Републике Србије, код кога је услед ране, повреде или озледе, наступило оштећење организма од најмање 50%:

1) као последица злостављања или лишења слободе од стране непријатеља за време рата или у току извођења ратних операција на територији Републике Србије;

2) од заосталог ратног материјала на територији Републике Србије;

3) као жртва напада у дипломатском или конзуларном представништву Републике Србије или на путу у то представништво, у вези са обављањем службене дужности из надлежности Републике Србије у својству запосленог.

Члан 23.

Цивилна жртва рата је држављанин Републике Србије који је као цивилно лице изгубио живот под околностима из члана 22. овог закона.

Цивилно лице које је нестало под околностима из члана 22. овог закона сматра се цивилном жртвом рата.

4. Породица палог борца

Члан 24.

Породица палог борца је породица лица које је погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 5, 6. и 9. овог закона или је умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под тим околностима у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаног акцији.

Породица палог борца је и породица лица које је својство ратног војног инвалида остварило по основу ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 5. и 9. овог закона, а умрло је од последица тих оштећења организма у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаног акцији.

Члан породице палог борца је:

- 1) супружник или лице које је са палим борцем живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
- 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете;
- 3) пасторак кога је пали борац издржавао;
- 4) родитељ или усвојитељ;
- 5) очух и маћеха које је пали борац издржавао;
- 6) деда и баба палог борца које је пали борац издржавао.

5. Породица умрлог борца

Члан 25.

Члан породице умрлог борца је:

- 1) супружник или лице које је са умрлим борцем живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
- 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,
- 3) пасторак кога је умрли борац издржавао;
- 4) родитељ или усвојитељ које је умрли борац издржавао;
- 5) очух и маћеха кога је умрли борац издржавао.

6. Породица војног инвалида и војника који је погинуо или умро у Војсци

Члан 26.

Члан породице војног инвалида и војника на служењу војног рока и лица у резервном саставу погинулог или умрлог у Војсци или умрлог у року од годину дана од дана отпуштања из Војске од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 13-15. овог закона, је:

- 1) супружник или лице које је са њим живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
- 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,
- 3) пасторак кога је војни инвалид, односно лице које је погинуло или умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске, издржавало;
- 4) родитељ или усвојитељ које је војни инвалид односно лице које је погинуло или умрло у Војсци издржавало или који су га издржавали;
- 5) очух и маћеха које је војни инвалид односно лице које је погинуло или умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске, издржавао.

7. Породица цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата

Члан 27.

Чланом породице цивилног инвалида рата сматра се члан породице умрлог цивилног инвалида рата, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Чланом породице цивилне жртве рата сматра се члан породице лица из члана 23. овог закона, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Члан породице, у смислу ст. 1. и 2. овог члана је:

- 1) супружник или лице које је са цивилним инвалидом рата, односно цивилном жртвом рата живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
- 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,
- 3) пасторак кога је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;
- 4) родитељ или усвојитељ, кога је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;
- 5) очух и маћеха, кога је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао.

8. Ужа породица

Члан 28.

Члан уже породице, у смислу овог закона, је:

- 1) супружник или лице са којим је у ванбрачној заједници имао заједничко дете;
- 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,
- 3) пасторак кога је лице по коме се остварује право издржавало.

9. Издржавање

Члан 29.

Чињеница издржавања, као услова за остваривање статуса лица из чл. 24-28. овог закона, утврђује се по прописима којима се уређују породични односи.

Поред општих услова из става 1. овог члана, за постојање издржавања неопходно је да је постојало заједничко домаћинство и да је издржавање трајало најмање годину дана пре смрти лица по основу кога се право остварује.

10. Потпуна неспособност за рад

Члан 30.

Потпуно неспособним за рад по овом закону сматра се лице код кога постоји потпуни губитак радне способности по прописима из области пензијског и инвалидског осигурања.

11. Држављанство

Члан 31.

Држављанство Републике Србије као услов прописан овим законом подразумева постојање тог држављанства у време подношења захтева за признавање, као и за време остваривања права признатих по овом закону, осим за корисника из члана 11. овог закона за кога држављанство није услов за остваривање и коришћење права.

Члан породице лица из чл. 24-27. овог закона прописана права може остварити и користити уколико има држављанство Републике Србије у складу са ставом 1. овог члана.

ГЛАВА III

ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

1. Права

Члан 32.

Права по овом закону јесу:

- 1) лична инвалиднина;
- 2) породична инвалиднина;
- 3) додатак за негу;
- 4) дечији додатак;
- 5) ортопедски додатак;
- 6) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 7) медицинско техничка помагала;
- 8) бањско климатски опоравак;
- 9) професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације;
- 10) инвалидски додатак;
- 11) месечно новчано примање;
- 12) породични додатак;
- 13) борачки додатак;
- 14) накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите;
- 15) новчана накнада за набавку путничког моторног возила;
- 16) право на посебан пензијски стаж;

- 17) решавање стамбених потреба;
- 18) накнада трошкова путовања;
- 19) бесплатна и повлашћена возња;
- 20) право на „Борачку споменицу“;
- 21) право на легитимацију;
- 22) право на приоритет у запошљавању;
- 23) „Равногорска споменица 1941.“;
- 24) помоћ у случају смрти;
- 25) право борца на униформу.

Општина, град, град Београд, односно аутономна покрајина, може својим прописима лицима из члана 1. овог закона утврђивати друга права (као на пример: попуст на комуналне услуге, бесплатну или повлашћену возњу у јавном локалном превозу, бесплатно паркирање, право деце на бесплатне уџбенике и др) или утврдити већи обим права од обима права утврђених овим законом и повољније услове за њихово остваривање, ако у свом буџету обезбеди средства за те намене.

2. Одређивање износа права

Члан 33.

Лична инвалиднина, породична инвалиднина, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак, месечно новчано примање, породични додатак и борачки додатак – одређују се у месечним износима, доспевају након што решење о признатом праву постане коначно и правноснажно, а исплаћују се уназад.

Основица за одређивање новчаних примања по овом закону (у даљем тексту: основица) је:

1) за право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, једнократну помоћ у случају смрти корисника, накнаду трошкова сахране – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

2) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право увећан 30%;

3) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

4) за право на борачки додатак – најнижи износ пензије у осигурању запослених у Републици Србији према прописима из пензијског и инвалидског осигурања, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право.

Основица из става 2. овог члана утврђује се на основу објављених података републичког органа надлежног за послове статистике и Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

3. Посебни услови за остваривање права

1) Лична инвалиднина

Члан 34.

Војни инвалиди и цивилни инвалиди рата разврставају се, ради остваривања права по овом закону, у групе инвалидитета према степену оштећења организма израженом у проценту.

Процент инвалидитета одређује се трајно или привремено, сразмерно оштећењу организма које је настало као последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом.

Члан 35.

Према проценту инвалидитета војни инвалиди разврставају се у десет група војног инвалидитета (од I до X), и то:

- 1) I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица;
- 2) II група – инвалиди са 100% инвалидитета;
- 3) III група – инвалиди са 90% инвалидитета;
- 4) IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;
- 5) V група – инвалиди са 70% инвалидитета;
- 6) VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;
- 7) VII група – инвалиди са 50% инвалидитета;
- 8) VIII група – инвалиди са 40% инвалидитета;
- 9) IX група – инвалиди са 30% инвалидитета;
- 10) X група – инвалиди са 20% инвалидитета.

Према проценту инвалидитета цивилни инвалиди рата разврставају се у седам група инвалидитета (од I до VII), и то:

- 1) I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица;
- 2) II група – инвалиди са 100% инвалидитета;
- 3) III група – инвалиди са 90% инвалидитета;
- 4) IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;
- 5) V група – инвалиди са 70% инвалидитета;
- 6) VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;
- 7) VII група – инвалиди са 50% инвалидитета.

Члан 36.

Својство војног инвалида и својство цивилног инвалида рата на основу оштећења организма које је настало услед ране, повреде или озледе може се утврдити само ако је рана, повреда или озледа оставила видне трагове.

Видним траговима, из става 1. овог члана, сматрају се јасно видљиви трагови на површини тела и видљива оштећења унутрашњих органа утврђена одговарајућим дијагностичким методама.

Члан 37.

При утврђивању процента војног инвалидитета лицима код којих је под околностима из члана 10. и члана 14. став 2. овог закона наступило оштећење организма услед погоршања болести, узима се одговарајући проценат од целокупног оштећења организма, с обзиром на природу болести и њен развитак, трајање и тежину ратних напора, односно напора при вршењу војне службе, као и друге околности које су утицале на болест.

Процент војног инвалидитета утврђен коначним решењем из става 1. овог члана по основу погоршања болести, који је одређен при првом утврђивању војног инвалидитета, не може се касније повећати без обзира на даље погоршање оштећења организма.

Члан 38.

Лична инвалиднина одређује се према групи инвалидитета.

Месечни износ личне инвалиднине одређује се у проценту од основице и износи за:

1) I групу	188 %
2) II групу	139 %
3) III групу	107 %
4) IV групу	82 %
5) V групу	60 %
6) VI групу	40 %
7) VII групу	31 %
8) VIII групу	22 %
9) IX групу	21 %
10) X групу	19 %

Инвалиду I групе који има два или више оштећења организма по основу којих му се признаје својство војног инвалида, односно својство цивилног инвалида рата, која одговарају инвалидитету I групе, као и војном инвалиду I групе коме је то својство признато по основу оштећења која су изазвала квадриплегију, лична инвалиднина из става 1. овог члана повећава се за 25% од основице и представља саставни део личне инвалиднине.

Члан 39.

Министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) споразумно са министром надлежним за здравствену заштиту прописује начин утврђивања процента инвалидитета према степену оштећења организма и критеријуме за утврђивање инвалидитета војних инвалида и цивилних инвалида рата.

2) Породична инвалиднина**Члан 40.**

Право на породичну инвалиднину може остварити члан уже породице палог борца, члан уже породице војног инвалида од I до VII групе – после његове смрти, члан уже породице лица које је погинуло или умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 13-15. овог закона и члан уже породице цивилног инвалида рата I групе са

100% инвалидитета коме је за основне животне потребе била неопходна нега и помоћ другог лица – после његове смрти, под следећим условима:

- 1) уколико има држављанство Републике Србије;
- 2) удова – кад наврши 45 година живота или удовац – кад наврши 50 година живота, као и пре навршених 45, односно 50 година живота ако су потпуно неспособни за рад;
- 3) дете, усвојеник и пасторче:
 - а) до навршене 15. године живота;
 - б) до завршетка школовања, а најдоцније до навршене 26. године живота, односно дете, усвојеник или пасторче палог борца до навршене 27. године живота. Ако је школовање прекинуто због служења војног рока у јединицама и установама Војске или болести, то лице може користити право на породичну инвалиднину и за време служења војног рока у јединицама и установама Војске односно трајања болести, и то до навршене 26. године живота, односно дете, усвојеник или пасторче палог борца до навршене 27. године живота, а после тога – највише још за онолико времена колико је због служења војног рока у јединицама и установама Војске, односно болести изгубило од школовања, ако је школовање продужено пре навршене 26. односно пре навршене 27. године живота;
 - в) ако је неспособно за самостални живот и рад, док траје та неспособност, под условом да је настала пре навршене 15. године живота, а за дете, усвојеника или пасторка који се налази на школовању до навршене 26. године живота, односно за дете, усвојеника или пасторка палог борца до навршене 27. године живота;
- 4) ако ужу породицу сачињавају супружник са дететом или ванбрачни партнер са дететом, супружник или ванбрачни партнер има право на породичну инвалиднину као сауживалац са дететом, без обзира на услове из става 1. тачка 2) овог члана док дете има право на породичну инвалиднину.

Члан 41.

Сматра се да се дете, усвојеник или пасторче налази на школовању у смислу члана 40. став. 1 тачка 3) овог закона уколико има статус ученика основне или средње школе, односно статус студента основних академских или основних струковних студија, мастер академских или мастер струковних студија, специјалистичких струковних или специјалистичких академских студија, или докторских академских студија, у складу са прописима који уређују основно, средње, односно високо образовање.

Детету, усвојенику или пасторку које похађа средњу школу, права по овом закону припадају до навршене 20. године живота.

Дете, усвојеник или пасторче на школовању, коме је одобрено мировање права и обавеза у средњој, односно високошколској установи, право на породичну инвалидну задржава само у случајевима када му је мировање права и обавеза одобрено услед личне болести која га је спречила да се школује, а што се утврђује на основу налаза и мишљења лекарских комисија из члана 153. овог закона.

Члан 42.

Право на породичну инвалиднину остварују само чланови породице који испуњавају прописане услове и то: чланови уже породице лица по основу кога

се остварује право – с једне стране и родитељи или очух, маћеха или усвојитељ, односно деда и баба – с друге стране.

Ако право на породичну инвалиднину користи више чланова породице у оквиру једне групе сродника наведених у ставу 1. овог члана, право им припада као сауживаоцима у једнаким деловима.

Члан 43.

Члан породице палог борца из члана 24. став 3. тач. 4) и 5) овог закона и чланови породице војног инвалида од I до VII групе из члана 26. тач. 4) и 5) овог закона имају право на породичну инвалиднину иако су чланови уже породице остварили ово право.

Очух, маћеха или усвојитељ из члана 24. став 3. тачка 3) и члана 26. тачка 3) овог закона остварује право на породичну инвалиднину пре родитеља, ако родитељ није вршио родитељско право према лицу од кога изводи право на породичну инвалиднину.

Члан 44.

Деда и баба палог борца које је пали борац издржавао имају право на породичну инвалиднину ако породичну инвалиднину не остварују чланови породице из члана 24. став 3. тач. 1)-5) овог закона.

Члан 45.

Члан породице који испуњава услове за признање права на породичну инвалиднину по два или више лица, има право на породичну инвалиднину у несмањеном износу по сваком од тих лица, с тим да право на увећану породичну инвалиднину из члана 52. овог закона може остварити само по једном лицу.

Члан 46.

Породична инвалиднина признаје се као:

- а) породична инвалиднина по палом борцу,
- б) породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду,
- в) породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци,
- г) породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду рата I групе,
- д) додатак за родитеља палог борца,
- ђ) увећана породична инвалиднина.

Ако услове за признавање права на породичну инвалиднину из чл. 47, 48. и 49. овог закона испуњава више чланова породице, породичну инвалиднину остварују као сауживаоци. Износ породичне инвалиднине утврђује се тако што се износ породичне инвалиднине који припада једном кориснику за сваког сауживаоца повећава за по 50%. Укупан износ породичне инвалиднине сауживаоцима припада у једнаким деловима.

а) Породична инвалиднина по палом борцу

Члан 47.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан породице палог борца износи 116 % од основице.

б) Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду

Члан 48.

Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду од I до VII групе износи 26% од основице.

в) Породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци

Члан 49.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан породице војника на служењу војног рока и лица у резервном саставу, које је погинуло или умрло у Војсци од последице ране, повреде, озледе или болести задобијене за време вршења војних дужности у Војсци или умрлог у року од годину дана од дана настанка оштећења организма под овим околностима, износи 116% од основице.

г) Породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду рата I групе

Члан 50.

Породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду рата I групе са 100% инвалидитета коме је за основне животне потребе била неопходна нега и помоћ другог лица износи 26% од основице.

д) Додатак за родитеља палог борца

Члан 51.

Родитељ палог борца који није имао друге деце, као и родитељ палог борца који је имао више деце и коме су остала деца изгубила живот као грађанске жртве рата, поред права на породичну инвалиднину у износу из члана 49. овог закона, има и право на додатак за родитеља палог борца у износу 54% од основице.

Ако услове за признавање права на додатак за родитеља палог борца испуњавају оба родитеља – као сауживаоци породичне инвалиднине, право на додатак за родитеља палог борца из става 1. овог члана износи 81% од основице и припада им у једнаким деловима.

ђ) Увећана породична инвалиднина

Члан 52.

Право на увећану породичну инвалиднину, поред права на породичну инвалиднину из члана 47. овог закона, односно и права на додатак за родитеља палог борца из члана 51. овог закона, имају:

- 1) родитељ палог борца који није имао друге деце,
- 2) супружник палог борца који нема деце,
- 3) родитељ, односно супружник палог борца који има једно дете или више деце која су потпуно неспособна за рад, под условом да је та неспособност наступила пре 15. године живота детета, односно пре навршене 27. године живота ако је дете било на школовању,
- 4) дете палог борца,

Увећана породична инвалиднина из става 1. овог члана износи 63% од основице.

Ако више лица из става 1. овог члана испуњава услове за признавање права на увећану породичну инвалиднину као сауживаоци, увећана породична инвалиднина у износу из става 2. овог члана припада сваком од њих.

3) Додатак за негу

Члан 53.

Право на додатак за негу имају корисници права по овом закону којима је, због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању, неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољили своје основне животне потребе и то:

- 1) војни инвалид и цивилни инвалид рата I групе;
- 2) војни инвалид и цивилни инвалид рата II, III и IV групе код кога постоји било које оштећење организма које је, заједно са утврђеним инвалидитетом по основу овог закона, једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;
- 3) корисник права на месечно новчано примање, које је остварио по основу признатог својства војног инвалида од V до X групе, цивилног инвалида рата од V до VII групе, корисника породичне инвалиднине код кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;
- 4) корисник права на месечно новчано примање, које је остварио по основу признатог својства борца из члана 5. тач. 3) и 4) овог закона и чланови уже породице овог борца након његове смрти код кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе.

Члан 54.

Лица из члана 53. овог закона, ради остваривања права на додатак за негу, разврставају се у пет степена, и то:

- 1) у први степен – војни инвалид I групе и цивилни инвалид рата I групе, који је потпуно неспособан за обављање свих основних животних потреба и коме је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;
- 2) у други степен – војни инвалид I групе и цивилни инвалид рата I групе који није разврстан у први степен додатка за негу, као и војни инвалид и цивилни инвалид рата II, III и IV групе који је потпуно неспособан за обављање свих основних животних потреба и коме је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;
- 3) у трећи степен – војни инвалид II, III и IV групе и цивилни инвалид рата II, III и IV групе код кога постоји оштећење организма настало под другим околностима које је заједно са утврђеним инвалидитетом по основу овог закона једнако оштећењу организма војног инвалида I групе коме припада додатак за негу;
- 4) у четврти степен – корисник из члана 53. тач. 3) и 4) овог закона код кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе из тачке 1) овог члана;
- 5) у пети степен – корисник из члана 53. тач. 3) и 4) овог закона код кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе из тачке 2) овог члана.

Члан 55.

Министар прописује медицинске индикације за разврставање корисника из члана 54. овог закона у степене додатка за негу.

Члан 56.

Додатак за негу одређује се у проценту од основице и износи:

- 1) за први степен 180%;
- 2) за други степен 119%;
- 3) за трећи степен 83%;
- 4) за четврти степен 36%;
- 5) за пети степен 24%.

Члан 57.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата који је корисник додатка за негу I, II или III степена има право на накнаду износа који је, као обвезник плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање, платио за лице које му пружа негу са којим је закључио уговор о раду, у складу са прописима о раду.

Висина основице у односу на коју се утврђује накнада доприноса из става 1. овог члана не може бити већа од износа додатка за негу који је признат војном инвалиду, односно цивилном инвалиду рата.

4) Дечији додатак**Члан 58.**

Војни инвалиди од I до VII групе и деца-корисници породичне инвалиднине, остварују право на дечији додатак под условима и у висини који су утврђени прописима о финансијској подршци породици са децом.

5) Ортопедски додатак**Члан 59.**

Право на ортопедски додатак има војни инвалид и цивилни инвалид рата од I до VI групе коме је својство војног инвалида, односно цивилног инвалида рата признато по основу оштећења организма које је проузроковало ампутацију екстремитета или тешко оштећење функције екстремитета, као и због потпуног губитка вида на оба ока.

Оштећења организма из става 1. овог члана разврставају се у четири степена, према тежини, врсти и узроку оштећења.

Члан 60.

Ортопедски додатак одређује се у проценту од основице и износи:

- 1) за први степен 53%, а инвалиду код кога постоје два или више оштећења првог степена 65%;
- 2) за други степен 40%;
- 3) за трећи степен 26%;
- 4) за четврти степен 13%.

Члан 61.

Министар прописује оштећења организма на основу којих војни инвалид и цивилни инвалид рата имају право на ортопедски додатак и разврставање тих оштећења у степене.

6) Здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите

Члан 62.

Борац, ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, корисник месечног новчаног примања, као и чланови њихових породица, у смислу одредаба овог закона, остварују право на здравствену заштиту и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите у складу са прописима којима се уређује здравствена заштита, као и здравствено осигурање.

7) Медицинско техничка помагала

Члан 63.

Војни инвалид остварује право на медицинско техничка помагала у складу са прописима из области здравства.

Изузетно од става 1. овог члана, за оштећења организма по основу којих је војном инвалиду признато својство, војни инвалид има право на протезе за горње и доње екстремитете, ортозе и инвалидска колица у обиму, стандарду и садржини коју прописује министар.

Право из става 2. овог члана војни инвалид остварује по овом закону ако право на исту врсту медицинско-техничких помагала није остварио по прописима из области здравства.

8) Бањско-климатски опоравак

Члан 64.

Министар прописује критеријуме по којима се војни инвалид, цивилни инвалид рата и корисник породичне инвалиднине могу упутити на бањско-климатски опоравак.

9) Професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације

Члан 65.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата има право на професионалну рехабилитацију и новчану помоћ за време професионалне рехабилитације у складу са прописима којима се уређује преквалификација или доквалификација особа са инвалидитетом.

10) Инвалидски додатак

а) Инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу

Члан 66.

Ратни војни инвалид има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу док је у радном односу са пуним или непуним радним временом, ако му је износ месечне зараде мањи од основице.

Лице из става 1. овог члана има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу и за време привремене незапослености ако је у време престанка радног односа остваривало право на тај додатак, у износу који му је припадао у последњем месецу пре престанка радног односа и то му право траје све док прима новчану накнаду по прописима о запошљавању.

Члан 67.

Право из члана 66. став 1. овог закона нема лице које је члан привредног друштва, лице које је оснивач или члан друге профитабилне организације, лице које је предузетник, лице које је корисник пензије, као и лице које обавља послове по основу уговора о делу, односно обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду.

Члан 68.

Инвалидски додатак из члана 66. став 1. овог закона за радни однос са пуним радним временом одређује се у месечном износу у висини разлике између основице и износа зараде без пореза и доприноса коју је корисник остварио за рад у пуном радном времену у месецу за који се признаје право.

Инвалидски додатак из члана 66. став 1. овог закона за радни однос са непуним радним временом одређује се у месечном износу у висини разлике између основице обрачунате сразмерно броју сати за уговорени рад са непуним радним временом и износа зараде без пореза и доприноса коју је корисник остварио за број сати за уговорени рад са непуним радним временом у месецу за који се признаје право.

За време привремене спречености за рад, лице из члана 66. овог закона има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу у истом проценту у коме се за случај спречености за рад одређује накнада зараде.

Лицу из члана 66. став 1. овог закона не припада право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу у месецу у коме је радило мање од уговореног пуног радног времена, односно мање од уговореног непуног радног времена, осим у случају из става 3. овог члана

Зарада коју је корисник остварио у смислу ст. 1. и 2. овог члана не може бити мања од минималне зараде у Републици Србији.

Члан 69.

Изузетно од одредбе члана 67. овог закона, ратни војни инвалид, који је и корисник пензије и у радном односу, има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу, који се утврђује у износу разлике између основице и збира зараде без пореза и доприноса и пензије.

б) Инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида

Члан 70.

Ратни војни инвалид који није радно ангажован, а способан је за рад, има право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида под условом:

- 1) да је пријављен организацији надлежној за послове запошљавања и да није одбио запослење обезбеђено посредством ове организације;
- 2) да није корисник пензије;
- 3) да није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених, пољопривредника или по другом основу;
- 4) да не остварује новчану накнаду за време незапослености;
- 5) да не обавља послове по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад и не обавља послове по основу других уговора за које остварује накнаду;

- 6) да није члан привредног друштва;
- 7) да није оснивач или члан задруге или друге профитабилне организације;
- 8) да није предузетник;
- 9) да није корисник права на месечно новчано примање по овом закону или другим прописима;
- 10) уколико је био у радном односу, да му ради однос није престао његовом вољом у смислу прописа о раду;
- 11) да као незапослено лице није остварио право на исплату једнократне новчане накнаде у случају самозапошљавања, односно субвенције за самозапошљавање.

Корисник инвалидског додатка незапосленог ратног војног инвалида коме је то право престало због запослења, а коме престане радни однос без његове воље у случајевима у којима за то нису постојали оправдани разлози у смислу прописа о раду, може поново остварити то право уколико није остварио право на отпремнину по прописима из области радних односа и уколико испуњава услове прописане ставом 1. овог члана. Уколико је остварио отпремнину може поново остварити право на инвалидски додаток незапосленог ратног војног инвалида по истеку онолико заокружених месеци колико се добија када се износ отпремнине подели са износом накнаде за време незапослености коју би остварио на дан исплате те отпремнине, рачунајући од дана исплате отпремине. Уколико је ратни војни инвалид по престанку радног односа у овим случајевима остварио новчану накнаду за време незапослености по прописима из области рада, право на инвалидски додаток незапосленог ратног војног инвалида може остварити по престанку остваривања права на новчану накнаду за време незапослености.

Члан 71.

Инвалидски додаток незапосленог ратног војног инвалида од I до IV групе одређује се у месечном износу 100% од основице.

Инвалидски додаток незапосленог ратног војног инвалида од V до X групе одређује се у месечном износу 63% од основице.

в) Инвалидски додаток ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота

Члан 72.

Ратни војни инвалид од I до IV групе који је навршио 65 година живота има право на инвалидски додаток ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота.

Инвалидски додаток из става 1. овог члана за ратног војног инвалида који је остварио пензију, одређује се у месечном износу разлике између основице и остварене пензије у месецу за који се признаје право.

Инвалидски додаток из става 1. овог члана за ратног војног инвалида који није остварио право на пензију, одређује се у месечном износу 100% од основице.

Члан 73.

Право на инвалидски додаток из члана 72. овог закона може се остварити уколико ратни војни инвалид од I до IV групе који је навршио 65

година живота испуњава и услове прописане чланом 70. тач. 5) до 9) овог закона.

11) Месечно новчано примање

Члан 74.

Право на месечно новчано примање има војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, члан породице умрлог цивилног инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата, борац из члана 5. тач. 3) и 4) који је ступио у НОР пре 1. јануара 1944. године и у истом без прекида учествовао до 15. маја 1945. године.

Члан 75.

Лице из члана 74. овог закона има право на месечно новчано примање под следећим условима:

- 1) да је материјално необезбеђен;
- 2) да је потпуно неспособан за рад;
- 3) да не остварује инвалидски додатак по овом закону;
- 4) да не остварује друга примања остварена по законима из области борачко-инвалидске заштите до ступања на снагу овог закона, односно стално месечно новчано примање, изузетно месечно новчано примање, посебно месечно новчано примање или изузетну новчану накнаду.

Члан 76.

Материјално необезбеђеним, у смислу овог закона, сматра се лице:

- 1) које није у радном односу, односно не обавља послове по основу уговора о делу или уговора о привременим и повременим пословима;
- 2) које није члан привредног друштва, нити је оснивач или члан друге профитабилне организације;
- 3) које не обавља самосталну делатност, односно није предузетник;
- 4) које не остварује новчану накнаду за време незапослености;
- 5) које је остварило новчану накнаду због престанка радног односа уколико је истекло онолико месеци колико се добија када се износ накнаде подели са износом минималне зараде из месеца у коме је престао радни однос, рачунајући од престанка радног односа;
- 6) које не остварује новчану помоћ у вези са професионалном рехабилитацијом;
- 7) које не остварује материјалну подршку путем новчане социјалне помоћи и других права по прописима у области социјалне заштите;
- 8) које није власник, плодуживалац или закупач на пољопривредном земљишту површине веће од 10 хектара;
- 9) које је корисник пензије, под условом:
 - а) ако живи сам у домаћинству – да његова пензија не прелази двоструки износ најниже пензије у осигурању запослених из претходне године,
 - б) ако живи у домаћинству са члановима породице који немају приходе из члана 78. тачка 2. овог закона – да његова пензија не прелази троструки износ најниже пензије у осигурању запослених из претходне године.

Члан 77.

Потпуно неспособним за рад, ради остваривања права на месечно новчано примање, поред лица које се сматра неспособним за рад по члану 30. овог закона, сматра се и:

- 1) војни инвалид и цивилни инвалид рата I до VI групе;
- 2) војни инвалид VII до X групе и цивилни инвалид рата VII групе, уколико је старији од 60 година живота (мушкарци), односно 50 година живота (жене);
- 3) дете које испуњава услове за остваривање права на породичну инвалиднину прописане чланом 40. тачка 3) овог закона;
- 4) корисник породичне инвалиднине, члан породице умрлог цивилног инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата уколико је старији од 60 година живота (мушкарац), односно 50 година живота (жена);
- 5) лице из тачке 4) овог члана које је млађе од 60 година живота (мушкарац), односно од 50 година живота (жена), уколико има дете млађе од 15 година живота или старије дете које је потпуно неспособно за рад под условом да је основ који је изазвао ту неспособност наступио пре дететове 15 године живота, ако врши родитељско право према детету и са њим живи у заједничком домаћинству.

Члан 78.

Приходи од утицаја на утврђивање износа месечног новчаног примања корисника и чланова његове породице јесу:

- 1) приходи корисника – пензија и задужење катастарским приходом по било ком основу корисника,
- 2) приходи чланова његове породице (брачног или ванбрачног партнера, деце и родитеља), уколико живе у заједничком домаћинству – зарада из радног односа, пензија, катастарски приход, приход од власништва или чланства у привредном друштву или другој профитабилној организацији, приход од обављања самосталне делатности, односно предузетништва, приход по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад.

Члан 79.

Месечно новчано примање одређује се у проценту од основице и то:

- 1) уколико корисник и чланови његове породице не остварују приходе из члана 78. овог закона месечно новчано примање износи 70% од основице;
- 2) уколико се корисник и чланови његове породице задужују приходима из члана 78. овог закона, месечно новчано примање износи 40% од основице.

Члан 80.

Самохраном лицу - кориснику месечног новчаног примања припада додаток за самохраност у износу 42% од основице.

Самохраним лицем, у смислу овог закона, сматра се лице које у домаћинству нема члана породице (брачног или ванбрачног партнера, дете или родитеља) који је способан за рад, нити у домаћинству или ван домаћинства има члана породице (супружника, дете или родитеља) који остварује приход из члана 78. тачка 2. овог закона.

Члан 81.

Ако корисник испуњава услове за остваривање права на месечно новчано примање по више основа, припада му износ месечног новчаног примања само по једном основу.

Сауживаоци породичне инвалиднине право на месечно новчано примање остварују као сауживаоци.

Чланови породице цивилне жртве рата и умрлог цивилног инвалида рата наведени у члану 27. став 3. овог закона, право на месечно новчано примање остварују као сауживаоци.

Износ месечног новчаног примања и додатак за самохраност који припадају сауживаоцима утврђују се тако што се утврди износ права који припада сваком сауживаоцу појединачно, а потом месечно новчано примање, односно додатак за самохраност који припада једном од сауживалаца у повољнијем износу се повећава за 50% од износа који припада сваком од осталих сауживалаца. Овако утврђен износ месечног новчаног примања и додатка за самохраност у укупном износу сауживаоцима припада у једнаким деловима.

Члан 82.

У поступку одлучивања по променама које утичу на смањење износа права, одлучује се по службеној дужности и по променама које утичу на повећање износа права и без захтева корисника.

Надлежан орган који у првом степену решава о правима по овом закону у току априла сваке године спроводи поступак утврђивања чињеница да ли је у имовинским и породичним приликама корисника права на месечно новчано примање дошло до промене од утицаја на смањење права из чл. 78-80. овог закона и уколико јесте, да одлучи по насталој промени.

12) Породични додатак**Члан 83.**

Право на породични додатак има корисник породичне инвалиднине који је материјално необезбеђен у смислу члана 76. овог закона, по основу смрти војног инвалида коме је припадао додатак за негу.

Оцена имовинских услова, утврђивање редовних прихода домаћинства који утичу на остваривање права, одлучивање о праву на породични додатак, као и оцена услова за исплату права на породични додатак врши се на исти начин као за кориснике месечног новчаног примања.

Родитељи имају право на породични додатак под истим условима, ако то право не користе чланови уже породице.

Сауживаоцима породичне инвалиднине припада један породични додатак.

Члан 84.

Породични додатак признаје се у месечном износу и одређује се у проценту од износа који је припадао за степен додатка за негу у који је умрли војни инвалид био разврстан и износи:

1) 85% – уколико корисник и чланови његовог домаћинства не остварују приходе из члана 78. овог закона, или се задужују катастарским приходом са пољопривредног или шумског земљишта површине до пет хектара;

2) 60% – уколико корисник и чланови његовог домаћинства остварују приходе из члана 78. овог закона.

Члан 85.

Ако корисник породичне инвалиднине испуњава услове за стицање права на породични додатак и право на месечно новчано примање, признаће му се једно од ових права за које надлежни орган утврди да је за корисника повољније.

13) Борачки додатак

Члан 86.

Борац из члана 7. овог закона коме је признат статус борца и извршено разврставање у категорије бораца има право на борачки додатак уколико је старији од 60 година живота и уколико он или члан његове уже породице који живи у заједничком домаћинству:

- 1) није у радном односу
- 2) није корисник пензије;
- 3) не обавља послове по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад и не обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду;
- 4) не обавља самосталну делатност, односно није предузетник, (осим ако се ради о лицу које остварује приход од обављања пољопривредне делатности и шумарства са земљишта површине до пет хектара);
- 5) није члан привредног друштва, да није оснивач или члан задруге или друге профитабилне организације;
- 6) није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање;
- 7) не остварује право власништва или плодуживања на пољопривредном земљишту површине више од пет хектара;
- 8) није корисник права на месечна примања по овом закону;
- 9) не остварује материјалну подршку путем новчане социјалне помоћи и других права по прописима из области социјалне заштите;
- 10) по основу својства борца за исти период учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим за време мира не остварује месечно новчано примање од стране друге државе.

Члан 87.

Борачки додатак из члана 86. признаје се у одговарајућем месечном износу и то борцу I категорије у износу 100%, борцу II категорије у износу 80% и борцу III категорије у износу 60% од основице.

14) Накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите

Члан 88.

Корисник месечног новчаног примања, који остварује додатак за негу или је самохрани корисник, који је због неспособности за самосталан живот смештен у одговарајућу установу социјалне заштите, има право на накнаду трошкова смештаја у ту установу.

Корисник из става 1. овог члана коме укупна месечна примања нису довољна за накнаду трошкова смештаја, има право на 25% од његових укупних месечних новчаних примања и право на накнаду трошкова смештаја у установу

социјалне заштите у износу разлике између трошкова смештаја и његових укупних примања.

Износ накнаде из става 1. овог члана не може бити већи од износа личне инвалиднине војног инвалида IV групе.

Право из става 1. овог члана припада кориснику уколико то право не може остварити по другом правном основу.

15) Новчана накнада за набавку путничког моторног возила

Члан 89.

Војни инвалид коме је својство војног инвалида I групе признато трајно због ампутације или тешких оштећења доњих или горњих екстремитета изједначених са ампутацијом тих екстремитета или због губитка вида на оба ока има право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

Члан 90.

Право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила кориснику припада сваких седам година. Рок од седам година за поновно признање овог права рачуна се од дана исплате претходно признатог права.

Члан 91.

Новчана накнада за набавку путничког моторног возила утврђује се у износу шеснаест основица.

Члан 92.

Министар прописује оштећења организма по основу којих се може остварити право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

16) Право на посебан пензијски стаж

Члан 93.

Лице са статусом борца из члана 7. овог закона има право да му се време проведено у оружаним акцијама, односно рату од стране надлежних органа призна у посебан пензијски стаж по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

17) Решавање стамбених потреба

Члан 94.

Јединица локалне самоуправе издваја за решавање стамбених потреба стамбено необезбеђених лица најмање 10% од укупног броја станова који се граде у оквиру планираних инвестиција по пројектима изградње станова за социјално становање на њеној територији, а који се утврђује у складу са делом стварно исказаних стамбених потреба на нивоу јединице локалне самоуправе, као и најмање 10% од вредности удела планираних инвестиција по пројектима других облика решавања стамбених питања (као на пример повољније кредите, субвенције за куповину имања, реновирање или изградњу кућа и др) за следеће категорије:

1) корисника породичне инвалиднине по палом борцу, као и детета, усвојеника или пасторка палог борца коме је право престало због година живота, престанка школовања или заснивања радног односа;

2) ратног војног инвалида;

3) мирнодопског војног инвалида;

4) борца I категорије;

- 5) цивилног инвалида рата;
- 6) осталих корисника породичне инвалиднине;
- 7) корисника месечног новчаног примања.

Јединица локалне самоуправе прописује услове и критеријуме за расподелу станова односно средстава из става 1. овог члана, при чему је један од критеријума редослед корисника наведен у ставу 1. овог члана.

Јединица локалне самоуправе може у складу са својим подзаконским актом, односно прописом о решавању стамбених потреба корисника из става 1. овог члана, ближе уредити услове и критеријуме за доделу већ изграђених станова за овај круг лица, а у циљу трајног решавања њихових стамбених потреба, у складу са прописима којима се уређује област становања, при чему је један од критеријума редослед корисника из става 1. овог члана.

Право на куповину стана под повољнијим условима може остварити борац, члан породице палог борца, ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид у складу са прописима којима се уређују посебни услови за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности.

Средства предвиђена у ставу 1. овог члана обезбеђују се у буџету јединице локалне самоуправе.

18) Накнада трошкова путовања

Члан 95.

Трошкове путовања чине трошкови превоза у унутрашњем саобраћају железницом или аутобусом.

Право на накнаду трошкова путовања има лице које је упућено у друго место ради прегледа пред лекарском комисијом или је упућено у здравствену установу ради медицинског испитивања у вези са остваривањем права по овом закону и то:

- 1) лице о чијем праву надлежни орган одлучује по службеној дужности;
- 2) лице које је поднело захтев за признавање права по овом закону, ако му се коначним решењем призна право;
- 3) пратилац лица из тач. 1) и 2) овог члана, ако се одлучује о праву на додатак за негу;
- 4) пратилац детета до навршене 18. године живота и инвалидног детета.

Члан 96.

Лице са пребивалиштем ван територије Републике Србије има право на накнаду трошкова путовања само за превоз од седишта органа који одлучује о његовом захтеву до седишта лекарске комисије или здравствене установе у коју је упућен ради медицинског испитивања.

Члан 97.

Трошкови превоза признају се у стварним износима.

Накнада трошкова превоза припада за превоз на најкраћој релацији од полазног до упутног места, у висини цене аутобуске карте.

Члан 98.

Министар прописује начин остваривања права на накнаду трошкова путовања.

19) Бесплатна и повлашћена возња

Члан 99.

Право на повлашћену возњу железницом, бродом или аутобусом уз повластицу од 75% од редовне цене у унутрашњем саобраћају на годишњем нивоу има:

- 1) војни инвалид и цивилни инвалид рата – седам путовања
- 2) корисник породичне инвалиднине – два путовања;
- 3) носилац „Партизанске споменице 1941” и „Равногорске споменице 1941.” – четири путовања;
- 4) лице одликовано орденом Народног хероја – неограничен број.

Члан 100.

Корисник породичне инвалиднине са пребивалиштем на територији Републике Србије има право на накнаду трошкова за два бесплатна путовања годишње у унутрашњем саобраћају железницом (први разред) или аутобусом, ради обиласка гроба палог борца по коме су му призната права по овом закону, ако борац није сахрањен у месту пребивалишта корисника породичне инвалиднине.

Право на бесплатну возњу има:

- 1) носилац „Партизанске споменице 1941.” и „Равногорске споменице 1941.” – једну бесплатну возњу;
- 2) лице одликовано орденом Народног хероја – две бесплатне возње.

Члан 101.

Право на повлашћену возњу корисник остварује на основу књижице за повлашћену возњу.

Под једним путовањем, у смислу чл. 99. и 100. овог закона, подразумева се одлазак из полазног места у упутно место (возња у одласку) и повратак из упутног места у полазно место или које друго место (возња у повратку).

Члан 102.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата од I до IV групе коме је признато право на додатак за негу, као и корисник породичне инвалиднине по палом борцу коме је по налазу лекарске комисије потребан пратилац за време путовања, има право на бесплатно путовање и за пратиоца кад користи бесплатну и повлашћену возњу по овом закону.

Члан 103.

Министар прописује начин остваривања и коришћења права на бесплатну и повлашћену возњу.

20) Право на „Борачку споменицу”

Члан 104.

Установљава се „Борачка споменица” као национално признање борцу из члана 5. става 1. тач. 1, 5, 6. и 7.

Члан 105.

Борац или ратни војни инвалид, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца или ратног војног инвалида, и пали борац постхумно, на основу чије погибије или нестанка, лица

из члана 24. овог закона, остварују права по овом закону, имају право на „Борачку споменицу”.

Члан 106.

Влада, на предлог министра надлежног за послове борачко-инвалидске заштите, прописује ближе услове, начин додељивања, рангове и изглед „Борачке споменице”, као и начин вођења евиденције о додељеним „Борачким споменицама”.

21) Право на легитимацију

Члан 107.

Борац, ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид, цивилни инвалид рата, родитељ, супружник и дете палог борца, војника умрлог или погинулог у Војсци, цивилне жртве рата, умрлог војног инвалида и умрлог цивилног инвалида рата имају право на легитимацију, која представља јавну исправу којом се доказује да је имаоцу легитимације признато својство борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида, цивилног инвалида рата, односно корисника права на породичну инвалиднину или право на месечно новчано примање признатог као родитељу, супружнику или детету палог борца, војника који је погинуо или умро у Војсци, умрлог војног инвалида, умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата.

Члан 108.

Право на легитимацију борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида или цивилног инвалида рата има лице коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида или својство цивилног инвалида рата.

Право на легитимацију корисника породичне инвалиднине има родитељ, супружник или дете палог борца, војника погинулог или умрлог у Војсци и умрлог војног инвалида има лице коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато право на породичну инвалиднину.

Право на легитимацију родитеља, супружника или детета умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата има родитељ, супружник или дете коме је по основу умрлог цивилног инвалида рата, односно цивилне жртве рата признато право на месечно новчано примање.

Лицу које испуњава услове за више легитимација из става 1. овог члана припада јединствена легитимација.

Члан 109.

Лице коме је издата легитимација из члана 108. овог закона, обавезно је да надлежном органу врати легитимацију у року од 30 дана од дана правноснажности решења којим је одлучено да му престане признато право по основу кога му је издата легитимација, осим у случају престанка права због неиспуњавања услова у погледу година живота, школовања, побољшања здравственог стања, оспособљавања за рад или услед смрти. Ако ималац легитимације не врати легитимацију првостепени орган ће у „Службеном гласнику Републике Србије” исту огласити неважећом.

Члан 110.

Министар прописује ближе услове и начин издавања легитимације из члана 108. овог закона, изглед легитимације, садржину, рок важности, као и начин вођења евиденције о издатим легитимацијама. За упис података у

легитимацију користе се подаци које садржи Јединствена евиденција података о корисницима права по овом закону.

Легитимацију из члана 108. овог закона израђује и штампа Народна банка Србије, Завод за израду новчаница и кованог новца.

22) Право на приоритет у запошљавању

Члан 111.

Органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања уколико испуњавају услове из конкурса, односно огласа под истим условима, дају приоритет у запошљавању следећим лицима по редоследу по коме су наведена:

- а) дете палог борца;
- б) ратни војни инвалид;
- в) борац.

Ако се на оглас, односно конкурс пријави више лица у оквиру група наведених у ставу 1. овог члана приоритет у запошљавању имају:

- а) дете палог борца са дужим временом војног ангажовања;
- б) ратни војни инвалид више групе, а ако су исте групе приоритет има ратни војни инвалид са дужим временом војног ангажовања;
- в) борац више групе, а ако су исте групе приоритет има борац са дужим временом војног ангажовања.

Правилност примене одредаба ст. 1. и 2. овог члана контролише управна инспекција.

23) „Равногорска споменица 1941.“

Члан 112.

„Равногорску споменицу 1941.“ могу остварити борци из члана 5. тачка 4) овог закона, под условом:

- 1) да су у Југословенску војску у отаџбини, односно Равногорски покрет ступили од 17. априла 1941. године до 31. децембра 1941. године;
- 2) да нису прекидали службу у Југословенској војсци у отаџбини, односно Равногорском покрету до 12. септембра 1944. године својеволјним напуштањем ове војске, било да су се вратили кућама, дезертирали или се предали непријатељу, осим у случају када су после 12. септембра 1944. године приступили партизанским одредима, односно Југословенској армији.

Носиоци „Равногорске споменице 1941.“ се у погледу права изједначавају са носиоцима „Партизанске споменице 1941.“.

Чланови уже породице умрлог носоца „Равногорске споменице 1941.“ се у погледу права изједначавају са члановима породице умрлог носоца „Партизанске споменице 1941.“.

„Равногорска споменица 1941.“ је кружног облика, величине 49 мм у пречнику. На левој страни се налази грб Војске Краљевине Југославије, сребрнасте боје, а на десној страни фигура борца позлаћене боје, у стојећем ставу, који у левој руци држи заставу Краљевине Југославије, а десном руком позива народ на борбу.

Уколико лице из става 1. овог члана није у животу, „Равногорска споменица 1941.“ може се постхумно доделити члану његове уже породице из члана 25. овог закона, а у случају да нема чланова уже породице, споменица се може доделити његовом сроднику у правој линији до другог степена.

24) Помоћ у случају смрти

а) Накнада погребних трошкова

Члан 113.

У случају смрти борца, војног инвалида, цивилног инвалида рата, корисника породичне инвалиднине и корисника месечног новчаног примања, лице које изврши сахрану има право на накнаду погребних трошкова у износу накнаде погребних трошкова која је прописана за случај смрти корисника пензије по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Лицу које је сносило трошкове сахране носиоца „Партизанске споменице 1941.“, борца шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године и лица одликованог орденом Карађорђеове звезде с мачевима припада накнада трошкова сахране у висини 300% од основице, а за лице одликовано Орденом народног хероја у висини 500% од основице из члана 33. став 2. тачка 1.

Право из става 1. овог члана признаје се лицу које право на погребне трошкове не може да оствари по другом правном основу.

Право из става 2. овог члана признаје се лицу које право на погребне трошкове не може да оствари по ставу 1. овог члана.

б) Једнократна помоћ у случају смрти корисника

Члан 114.

У случају смрти војног инвалида његови наследници имају право на једнократну помоћ у висини двоструког износа личне инвалиднине умрлог војног инвалида. Износ наведене помоћи не може бити мањи од месечног износа личне инвалиднине која је припадала војном инвалиду III групе у време смрти војног инвалида.

У случају смрти корисника права на месечно новчано примање оствареног по основу признатог својства војног инвалида, права на породичну инвалиднину или својства борца, његови наследници имају право на једнократну помоћ у двомесечном износу месечног новчаног примања које је припадало кориснику, уколико нису остварили право из става 1. овог члана.

в) Накнада трошкова превоза умрлог корисника

Члан 115.

Лице које је сносило трошкове превоза војног инвалида, који умре ван свог пребивалишта – на путу за здравствену организацију, у тој организацији или по повратку из те организације, има право на накнаду трошкова превоза на територији Републике Србије на основу спецификације предузећа за погребне услуге.

Право на накнаду трошкова из става 1. овог члана нема лице које је те трошкове остварило по другом правном основу.

25) Право борца на униформу

Члан 116.

Борац из члана 7. овог закона може носити „униформу ветерана”. Министар прописује састав, облик, боју, форму и обележја, као и начин ношења „униформе ветерана”.

ГЛАВА IV

КОРИШЋЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА

1. Почетак остваривања права

Члан 117.

Право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота који није корисник пензије, месечно новчано примање, породични додатак, борачки додатак и накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите, припадају од првог дана наредног месеца по поднетом захтеву.

Право на инвалидски додатак запосленог ратног војног инвалида и право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота а остварио је право на пензију припадају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева и то само за месеце у којима постоји разлика између основица за признавање права и износа остварене зараде, односно пензије.

Статус борца признаје се по поднетом захтеву. Решењем којим се утврђује статус борца врши се и разврставање борца у категорије сходно члану 7. овог закона.

Право на медицинско-техничка помагала, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила и једнократну помоћ у случају смрти корисника припадају од дана када је решење којим је право признато постало коначно.

Право на накнаду трошкова путовања припада од дана овере обрачуна на налогу за одобрено путовање.

Право на бесплатну и повлашћену вожњу припада од 1. јануара наредне године по подношењу захтева. Уз решење којим се признаје право на бесплатну и повлашћену вожњу по службеној дужности се издаје књижица за бесплатну вожњу, односно књижица за повлашћену вожњу.

Изузетно од става 1. овог члана, ако је захтев за признавање права на додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак, месечно новчано примање и породични додатак, поднет пре признавања права на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину, та права припадају од дана када је коначним решењем признато својство војног инвалида или својство цивилног инвалида, односно право на породичну инвалиднину. Захтев за признавање других права, у овом случају, ће се одбити.

Члан 118.

О доказима и основаности остваривања „Равногорске споменице 1941.” прибављају се мишљења општинске, градске и Комисије Владе.

Комисија Владе се састоји од седам чланова, од којих три делегира Републички одбор Савеза удружења бораца народноослободилачког рата Србије, а четири члана бира Народна скупштина Републике Србије. Општинска, односно градска комисија састоји се од пет чланова, које именује скупштина општине, односно града.

На захтев првостепеног органа, општинска, односно градска комисија даје мишљење, а након тога другостепени орган прибавља мишљење Комисије Владе. Првостепени орган одлучује, након прибављања мишљења општинске, односно градске комисије и Комисије Владе.

Председник Комисије Владе уручује „Равногорску споменицу 1941.“.

Административно-техничке послове за потребе Комисије Владе обавља министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Министарство).

Средства за рад Комисије Владе обезбеђују се у буџету Републике Србије.

2. Коришћење права

Члан 119.

Права по овом закону јесу лична права и не могу се преносити на друга лица, осим у случају из члана 88. овог закона, у коме се накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите може исплатити непосредно тој установи.

Члан 120.

Права прописана овим законом не припадају корисницима са пребивалиштем у иностранству.

Изузетно од става 1. овог члана, војном инвалиду и цивилном инвалиду рата са пребивалиштем у иностранству припадају лична инвалиднина, додатак за негу и ортопедски додатак и за време за које има пребивалиште у иностранству. Кориснику права на породичну инвалиднину са пребивалиштем у иностранству припада породична инвалиднина, додатак за родитеља палог борца и увећана породична инвалиднина и за време за које има пребивалиште у иностранству.

Права из става 2. овог члана кориснику са пребивалиштем у иностранству могу се исплаћивати уколико редовно доставља доказе из члана 151. и члана 152. став 1. овог закона. Исплата се може вршити према избору корисника – преко рачуна који корисник отвори у земљи или у иностранству.

Члан 121.

Кориснику коме, након остваривања права по овом закону, престане држављанство Републике Србије, престају призната права даном престанка држављанства Републике Србије.

Изузетно од става 1. овог члана, ратном војном инвалиду из члана 11. овог закона припадају сва права по овом закону и ако нема држављанство Републике Србије док има пребивалиште на територији Републике Србије. Уколико има пребивалиште ван територије Републике Србије припадају му право на личну инвалиднину, додатак за негу и ортопедски додатак.

Члан 122.

Кориснику месечног новчаног примања који се налази на издржавању казне затвора дуже од три месеца не припада право на месечно новчано примање, као ни друга права изведена из тог права, док се налази на издржавању казне, осим ако издржава чланове уже породице у ком случају му припада 50% од износа месечног новчаног примања у периоду до шест месеци од дана ступања на издржавање казне.

3. Промене од утицаја на остваривање права

Члан 123.

Права призната по овом закону могу се користити док постоје услови за коришћење тих права прописани овим законом, а престају даном престанка испуњавања било ког услова за њихово признање, ако овим законом није другачије прописано.

Члан 124.

Корисник права прописаних овим законом дужан је да надлежном органу пријави промене које утичу на коришћење и престанак тих права у року од 15 дана од дана настанка промене.

Промене које утичу на престанак или смањење права по овом закону (промене у приходима, саставу домаћинства, школовању и др) производе правно дејство даном настанка промене, а промене које утичу на повећање права производе правно дејство од првог дана наредног месеца после подношења захтева да се о праву одлучи сходно тој промени.

Отуђење непокретне имовине и престанак права плодуживања, у смислу овог закона, настаје даном уписа промене у катастру непокретности.

4. Сметње за остваривање и коришћење права и престанак права

Члан 125.

Права утврђена овим законом не могу стећи:

- 1) лица која су пребегла непријатељу, или су побегла из војске или са војне дужности, или су сарађивала са непријатељем, без обзира да ли су касније амнестијом или помиловањем ослобођени издржавања казне због овог дела;
- 2) лица која су се сама ранила или повредила ради избегавања војне дужности;
- 3) лица осуђена за кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије и кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, правноснажном судском пресудом надлежног суда у Републици Србији.

Права прописана овим законом немају чланови породице лица из става 1. овог члана.

Правноснажна судска пресуда којом је лице из члана 5. тачка 4) овог закона и члан његове породице осуђен због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, представља сметњу у смислу ст. 1. и 2. овог члана, осим уколико је оваква пресуда стављена ван снаге у поступку спроведеном по прописима о рехабилитацији ових лица.

Члан 126.

Права по овом закону престају кориснику који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 125. став 1. овог закона.

Права по овом закону губи члан породице лица из става 1. овог члана.

Члан 127.

Права по овом закону не може остварити супружник или ванбрачни партнер уколико је склопио нови брак односно засновао ванбрачну заједницу, а

уколико их је остварио, престају му даном заснивања новог брака односно ванбрачне заједнице.

Права из става 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају супружнику односно ванбрачном партнеру који не врши родитељско право према детету са којим би требао да користи право. Ако настави да се стара о детету за време док дете користи право – може наставити да користи призната права.

Права из става 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају родитељу који је правноснажном судском одлуком потпуно лишен родитељског права.

Члан 128.

Ако војни инвалид, односно цивилни инвалид рата, за исто оштећење организма, има право на новчану накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, може по свом избору користити то право или право на личну инвалиднину по овом закону.

Члан 129.

Корисник права на додатак за негу по овом закону који истовремено испуњава услове за стицање права на додатак за помоћ и негу, односно новчану накнаду на име неге по другом закону може, по сопственом избору, користити то право само по једном закону.

Члан 130.

Својство војног инвалида, односно корисника права на породичну инвалиднину и по том основу изведена права не може стећи по овом закону лице које је по истом чињеничном основу остварило исто или слично право у страниј држави.

Војни инвалид и корисник породичне инвалиднине коме су својство војног инвалида, односно право на породичну инвалиднину, и по том основу изведена права, призната у Републици Србији а који по истом чињеничном основу накнадно оствари право на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину у другој држави, престају та права у Републици Србији са даном сазнања да ова права остварује у другој држави.

Држављанство и пребивалиште лица нису од утицаја на другачије решење из ст. 1. и 2. овог члана.

Накнадно одрицање од права признатог у другој држави у случајевима из ст. 1. и 2. овог члана не ствара основ за поновно остваривање права у Републици Србији, изузев уколико корисник са надлежним министарством закључи споразум о повраћају неосновано примљеног износа од стране Републике Србије за период дупле исплате и изврши повраћај тог износа.

Члан 131.

Право на породичну инвалиднину и изведена права по овом основу престају лицу из члана 40. став 1. тачка 3) овог закона даном заснивања радног односа, оснивања задруге односно привредног друштва, приступања задрузи односно привредном друштву, оснивања друге профитабилне организације, односно даном уписа предузетника у регистар.

Кориснику породичне инвалиднине који је право на породичну инвалиднину остварио по основу неспособности за рад престају права по овом закону даном престанка неспособности за рад, даном заснивања радног односа, оснивања задруге, привредног друштва, приступања задрузи, односно

привредном друштву, оснивања друге профитабилне организације, односно даном уписа предузетника у регистар, осим супружнику који испуњава услове у погледу година живота за остваривање права на породичну инвалиднину.

Члан 132.

Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида не може се поново признати кориснику коме је оно престало због заснивања радног односа или одбијања запослења обезбеђеног посредством организације надлежне за послове запошљавања.

Изузетно од става 1. овог члана, корисник коме је право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида престало због заснивања радног односа, може поново остварити то право под условом:

- 1) да испуњава услове из члана 70. став 1. овог закона – за корисника инвалидског додатка незапосленог ратног војног инвалида;
- 2) уколико је остварио отпремнину због престанка радног односа под условом да је протекао рок из члана 70. став 2. овог закона.

ГЛАВА V

ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 133.

Права из овог закона обезбеђују се у поступку предвиђеним законом којим је уређен општи управни поступак, ако овим законом није другачије уређено.

1. Захтев

Члан 134.

Поступак за утврђивање статуса борца и разврставање бораца у категорије и за остваривање права по овом закону покреће се по захтеву странке.

Члан 135.

Књижица за повлашћену возњу војног инвалида, књижица за повлашћену возњу цивилног инвалида рата и легитимација из члана 107. овог закона издаје се по службеној дужности по правноснажности решења којим је кориснику признато право по основу кога се остварује књижица, односно легитимација.

Члан 136.

Захтев за признавање права по основу оштећења организма насталог због ране, повреде или озледе подносиоца захтева, односно погибије или смрти члана породице, може се поднети без рока ограничења.

Члан 137.

Захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из чл. 5, 6. и 9. овог закона може се поднети у року од пет година од престанка тих околности.

Изузетно од става 1. овог члана захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу посттравматског стресног поремећаја, може се поднети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 138.

Захтев за признавање својства мирнодопског војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из члана 14. овог закона може се поднети у року од пет година од дана отпуштања из Војске.

Члан 139.

Захтев за признавање права на породичну инвалиднину по основу лица које је умрло од болести задобијене под околностима из чл. 5, 9. и 14. овог закона не може се поднети по истеку рока од пет година од дана престанка тих околности.

Члан 140.

Захтев држављана Републике Србије за признавање права по овом закону које припада цивилном инвалиду рата и члану породице цивилне жртве рата по основу ране, повреде или озледе задобијене ван територије Републике Србије, као и захтев члана породице лица погинулог под овим околностима одбиће се, осим за лица из члана 22. тачка 3) овог закона.

2. Доказивање**Члан 141.**

Статус борца из чл. 5, 6. и 7. овог закона утврђује се на основу оригиналних писмених доказа из времена учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим за време мира, као и на основу писмених података којима располаже надлежни орган Републике Србије о дужини ангажовања борца у оружаним снагама. Наведени подаци морају садржати податке о датуму почетка и датуму престанка војног ангажовања борца.

Члан 142.

Статус борца из члана 5. тачка 3) овог закона, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији време проведено у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру, признато у посебан стаж осигурања по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, утврђује се на основу тог решења.

Члан 143.

Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе права по одредбама овог закона погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 5, 6. и 9. овог закона утврђује се само писмених доказним средствима из периода када је то лице погинуло, умрло или нестало.

Постојање ванбрачне заједнице и обавеза издржавања доказује се у ванпарничном поступку.

Члан 144.

Околности из члана 22. овог закона под којима је цивилно лице задобило рану, повреду или озледу, односно изгубило живот, утврђују се на основу записника о извршеном увиђају и других аката надлежних органа унутрашњих послова, односно правосудних органа.

Члан 145.

Чињеница да је рана, повреда, озледа или болест задобијена под околностима из чл. 5, 7, 13, 14, 15. и 22. овог закона утврђује се писменим доказним средствима из времена када је рана, повреда, озледа или болест задобијена, као и доказима из каснијег периода који су издати на основу

архивске документације и евиденција надлежних органа и установа сачињених у периоду када је рана, повреда, озледа или болест задобијена.

Члан 146.

Писменим доказним средством, у смислу члана 145. овог закона, за утврђивање чињенице да је рана, повреда или озледа задобијена под околностима из чл. 5, 7. и 22. овог закона сматра се и медицинска документација о лечењу која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније годину дана од дана престанка тих околности.

Члан 147.

Чињеница да је болест наступила под околностима из чл. 5. и 17. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из периода док су трајале те околности, а најкасније до истека две године од дана њиховог престанка.

Чињеница да је болест наступила под околностима из члана 14. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из времена службе у Војсци и периода од 30 дана по отпуштању из Војске.

Изузетно од става 1. овог члана чињеница да је посттрауматски стресни поремећај наступио под околностима из члана 5. овог закона, утврђује се на основу медицинске документације која потиче из периода до ступања на снагу овог закона.

Члан 148.

Када се својство војног инвалида признаје по основу болести: шизофренија, манијакално депресивна психоза, епилептичка болест, неуроza, психопатија, посттрауматски стресни синдром, повреда лобање са појавом трауматске енцефалопатије, амбиотрофична нервна обољења (осим Адисонове болести, туберкулозне етиологије), алергична обољења, урођене срчане мане, полицистичка обољења, малигни неопластични процеси, трофичне промене екстремитета и све друге болести ендogene и непознате етиологије, налаз и мишљење о војном инвалидитету надлежна лекарска комисија може дати само под условом да је извршено претходно клиничко испитивање – које подразумева болничко лечење, хоспиталну опсервацију са одговарајућим тестирањем и друге хоспиталне радње.

Члан 149.

Јединица или установа Војске или други орган надлежан за лице које је под околностима из члана 7. тач. 1) и 2) и чл. 13, 14. и 22. овог закона задобило рану, повреду или озледу услед које је наступило оштећење организма, односно које под тим околностима погине или умре, на основу писмене евиденције којом располаже, на захтев правно заинтересованог лица, односно надлежног органа који одлучује о правима из области борачко инвалидске заштите, ради остваривања права по овом закону, издаће уверење о околностима под којима се случај догодио.

Члан 150.

Доказним средством, у смислу чл. 141, 142. и 143. овог закона, сматрају се документи у којима су наведене чињенице о испуњености релевантних услова прописаних овим законом, а посебно војни, полицијски и правосудни документи и медицинска документација.

Изјава странке и других лица, без обзира у ком облику је дата, не сматра се доказним средством у смислу чл. 141, 142. и 143. овог закона. Упис у војну

књижицу извршен без позива на одговарајућу службену евиденцију не сматра се доказним средством.

Доказним средством у смислу ст. 1. и 2. овог члана не сматрају се изјаве сведока дате у судским поступцима ради остваривања права по другим прописима.

Члан 151.

Корисници којима се исплата врши у иностранству дужни су да сваких шест месеци надлежном првостепеном органу подносе доказ о животу.

Члан 152.

Докази из члана 40. став 1. тачка 3) алинеја 2. овог закона прибављају се сваке године, почетком школске године. Наведени докази за кориснике који се школују у иностранству морају бити нострификовани од стране надлежних органа Републике Србије и уподобљени одговарајућем степену школовања у Републици Србији.

Износ остварене зараде из члана 68. став 1. овог закона, прибавља се сваког месеца, а износ остварене пензије из члана 72. став 2. овог закона прибавља се шестомесечно.

Докази из члана 70. став 1. тачка 1) овог закона прибављају се свака три месеца, а остали докази из тог члана прибављају се сваких годину дана, рачунајући од дана доношења коначног решења којим је то право кориснику признато.

Члан 153.

Инвалидитет, постојање више оштећења која одговарају инвалидитету I групе, вероватноћа промене процента инвалидитета, додатак за негу, ортопедски додатак, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, потреба војног инвалида за медицинско-техничким помагалом, утврђују се на основу налаза и мишљења лекарских комисија и то:

1) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у првом степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: првостепена лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста;

2) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у другом степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: другостепена лекарска комисија), коју чине пет лекара специјалиста;

3) лекарска комисија која даје мишљење о настанку вероватноће промене процента инвалидитета (у даљем тексту: посебна лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста;

Председник и чланови лекарских комисија из става 1. овог члана имају заменике.

Лекарске комисије из става 1. овог члана имају секретара и заменика секретара који се именују из реда запослених у надлежном другостепеном органу, односно у првостепеном органу према седишту лекарске комисије.

Чланове, заменике лекарских комисија, секретаре и заменике секретара лекарских комисија именује министар, који одређује седиште и подручје њиховог рада, као и висину накнада за рад чланова комисија.

Другостепена лекарска комисија и Посебна лекарска комисија имају седиште у седишту другостепеног органа.

Потпуну неспособност за рад за остваривање права по овом закону, утврђују надлежне лекарске комисије по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

Министар прописује начин рада лекарских комисија у поступку за остваривање права по овом закону.

Члан 154.

Првостепена лекарска комисија даје налаз и мишљење на основу непосредног прегледа лица за које се утврђује процент инвалидитета, ортопедски додатак, додатак за негу, медицинско техничко помагало, оштећење организма за које се признаје новчана накнада за набавку путничког моторног возила, као и на основу медицинске и друге документације која је од утицаја за утврђивање тих чињеница.

Другостепена лекарска комисија даје налаз и мишљење, по правилу, на основу непосредног прегледа лица из става 1. овог члана и на основу медицинске и друге документације прибављене у првостепеном поступку. Та комисија може налаз и мишљење дати и без непосредног прегледа лица ако нађе да такав преглед није потребан. О оштећењу организма на основу кога лице има право на додатак за негу и степену тог додатка лекарска комисија у другостепеном поступку даје налаз и мишљење по извршеном прегледу војног инвалида.

Посебна лекарска комисија даје мишљење о вероватноћи да је наступила промена од утицаја на утврђени процент војног инвалидитета на основу мишљења лекара одговарајуће специјализације, које војни инвалид подноси уз захтев за утврђивање новог процента војног инвалидитета, и на основу постојеће медицинске документације у предмету војног инвалида.

Ако је медицинска документација на основу које првостепена или другостепена лекарска комисија треба да донесе налаз и мишљење непотпуна, противречна или се појави основана сумња у њену тачност, комисија може лице на које се та документација односи упутити на додатно специјалистичко испитивање. Уколико наведено лице одбије да достави допуну медицинске документације или одбије да се подвргне додатном специјалистичком испитивању по упуту лекарске комисије, захтев по коме се води поступак ће се одбити.

3. Првостепени управни поступак

Члан 155.

О правима из овог закона у првом степену решава општинска, односно градска управа по месту пребивалишта странке (у даљем тексту: првостепени орган), која ове послове обавља као поверене послове.

Решење којим се утврђује статус борца из чл. 5. и 7. овог закона и којим се борац разврстава у категорије овог закона доноси првостепени орган.

Првостепено решење из ст. 1. и 2. овог члана подлеже претходној контроли коју врши овлашћено службено лице првостепеног органа.

Члан 156.

Књижицу за повлашћену вожњу војних инвалида и цивилних инвалида рата и легитимацију из члана 107. овог закона издаје првостепени орган.

Члан 157.

За решавање захтева лица са местом пребивалишта ван територије Републике Србије, надлежни првостепени орган је Градска управа града Новог

Сада (за лица са територије Републике Хрватске), Градска управа Вршац (за лица са територије Републике Румуније) и Градска општина Стари Град у граду Београду (за лица из осталих земаља).

Изузетно од става 1. овог члана, за кориснике који имају пребивалиште ван територије Републике Србије, а о чијем праву је одлучивано на територији Републике Србије, орган који је одлучивао по овом закону до дана када је корисник променио пребивалиште задржава надлежност.

4. Другостепени управни поступак

Члан 158.

О правима из овог закона у другом степену решава Министарство, а за територију Аутономне покрајине Војводина и територију града Београда, одговарајући орган Аутономне покрајине Војводина, односно Града Београда.

Послове из става 1. овог члана општинска, односно градска управа, као и одговарајући орган Аутономне покрајине Војводина, односно Града Београда, обављају као поверене.

Члан 159.

Против решења донетог у првом степену дозвољена је жалба.

Решење донето у првом степену којим се признаје право на личну инвалиднину, инвалидски додатак ратног војног инвалида који је у радном односу, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање, породични додатак, борачки додатак, накнаду трошкова смештаја у установу социјалне заштите, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила и „Равногорску споменицу 1941.“ подлеже ревизији.

О жалби и ревизији одлучује другостепени орган.

Члан 160.

Ревизијом се испитује и правилност налаза и мишљења које дају органи вештачења.

Ревизија не одлаже извршење решења.

Члан 161.

Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба, о ревизији и жалби решава се истим решењем.

Ако против првостепеног решења није изјављена жалба, а ревизија не буде извршена у року од три месеца од дана истека рока за жалбу, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на то решење.

На захтев другостепеног органа, првостепени орган је дужан да у року од 15 дана достави решење ради ревизије.

Члан 162.

Ако другостепена лекарска комисија упути на медицинско испитивање лице на које се односи решење које је у поступку ревизије, рок из члана 161. став 2. овог закона почиње тећи од дана кад је та лекарска комисија доставила налаз и мишљење другостепеном органу.

Члан 163.

У вршењу ревизије на првостепено решење се може дати сагласност, може се поништити, изменити или укинути и ствар другачије решити, или вратити предмет првостепеном органу на поновни поступак.

Члан 164.

У поступку ревизије првостепено решење се може поништити или укинути и ствар решити у корист или на штету странке ако се утврди да су у првостепеном поступку непотпуно или погрешно утврђене чињенице, или да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која би била од утицаја на решење ствари, или да су погрешно оцењени докази, или да је из утврђених чињеница изведен погрешан закључак у погледу чињеничног стања, или да су погрешно примењене материјалне или процесне одредбе закона на основу кога је решена ствар.

Члан 165.

Првостепени орган чије је решење у поступку ревизије поништено или укинуто и предмет враћен на поновни поступак доноси ново решење. Ново решење подлеже ревизији.

Члан 166.

У поступку ревизије, чињенице да ли је болест у узрочној вези са вршењем војне службе, проценат инвалидитета, степен ортопедског додатка, степен додатка за негу, оштећење организма по основу кога се признаје право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, утврђују се на основу налаза и мишљења другостепене лекарске комисије, а потпуна неспособност за рад се утврђује на основу налаза и мишљења лекарске комисије из члана 153. став 6. овог закона.

5. Управни спор**Члан 167.**

Против коначног решења донетог по жалби, као и против коначног решења донетог у вршењу ревизије може се покренути управни спор.

6. Поступак по променама од утицаја на право и код привремено признатих права**Члан 168.**

Првостепени орган по захтеву корисника или по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења ако сазна за промене од утицаја на право.

Члан 169.

У случају када је дошло до промене по основу које се по службеној дужности покреће поступак измене решења о признатом праву, а корисник недостављањем тражених доказа о којима се не води службена евиденција или на други начин онемогући вођење поступка, донеће се решење о престанку права. У овом случају право престаје са даном настанка промене. Корисник је у обавези да изврши повраћај примљеног износа за три последње године рачунајући од задње неправилне исплате.

У случају из става 1. овог члана, уколико су испуњени прописани услови, право се може поново признати од првог дана наредног месеца по новоподнетом захтеву.

Члан 170.

Првостепени орган, по службеној дужности, спроводи поступак за доношење новог решења о праву које је по овом закону призната привремено.

Решењем којим се право признаје привремено, право се признаје до последњег дана у месецу у коме истиче привременост.

Решење из става 1. овог члана има правно дејство од првог дана наредног месеца по истеку важења решења којим је право привремено признато.

Члан 171.

Уколико се корисник коме је привремено признато право не одазове на преглед, ако одбије да се одазове додатном специјалистичком испитивању из члана 154. став 4. овог закона или на други начин онемогући да првостепена или другостепена лекарска комисија донесе налаз и мишљење, сматраће се да је одустао од вођења поступка и поступак се обуставља.

Ако лице из става 1. овог члана поднесе поновни захтев за остваривање права по овом закону по истом основу, ново решење има правно дејство од првог дана наредног месеца од дана подношења новог захтева.

Члан 172.

У случају када надлежна лекарска комисија утврди да се оштећење организма корисника према коме се врши оцена услова за признање права по овом закону може смањити одговарајућим лечењем или хируршком интервенцијом, право се може признати само привремено.

Члан 173.

Ако код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на проценат инвалидитета признатог коначним решењем, инвалид може по истеку две године од дана доношења коначног решења поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета у вези са насталом променом.

Прописом за извршавање овог закона којим се уређује утврђивање процента инвалидитета одредиће се оштећење организма по основу којег се може поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета и пре истека рока из става 1. овог члана.

По захтеву из става 1. овог члана поступак се покреће ако инвалид учини вероватним да је настала промена од утицаја на утврђено право.

Сматра се да је учињено вероватним да је настала промена из става 3. овог члана ако инвалид о томе поднесе налаз лекара специјалисте и ако посебна лекарска комисија, на основу тог налаза и друге медицинске документације, да мишљење да има основа да се преиспита утврђени проценат инвалидитета.

Захтев из става 1. овог члана одбија се ако није учињено вероватним да је настала промена у смислу одредаба овог члана.

Војни инвалид, односно цивилни инвалид рата чији је захтев за утврђивање новог процента инвалидитета одбијен може поново поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета по истеку две године од дана доношења решења којим је захтев одбијен, а пре истека тог рока у случају оштећења организма утврђеног у складу са ставом 2. овог члана.

Члан 174.

Одредба члана 173. овог закона примењује се и у поступку по захтеву за утврђивање процента инвалидитета који поднесе лице коме је престало својство војног инвалида или својство цивилног инвалида рата због неиспуњавања услова прописаног законом за даље остваривање тог својства у погледу процента инвалидитета, без обзира да ли му је својство инвалида било признато по основу ране, повреде, озледе или болести.

Одредба члана 173. овог закона примењује се и у поступку за признавање својства војног инвалида или својства цивилног инвалида рата који поднесе лице коме је раније поднети захтев за признавање тог својства по основу ране, повреде или озледе, одбијен због недовољног процента инвалидитета.

Поступак из члана 173. овог закона не спроводи се у случају у коме је својство војног инвалида признато уз примену члана 37. овог закона, осим у случају када је решењем чија се измена тражи признат мањи проценат војног инвалидитета од процента признатог коначним решењем код прве оцене инвалидитета.

7. Трошкови поступка и трошкови за извршавање закона**Члан 175.**

У поступку за остваривање права по овом закону не плаћају се таксе (административне), као ни друге дажбине утврђене општим прописима.

Члан 176.

Трошкови који произлазе из извршавања обавеза Републике Србије за остваривање права по овом закону обезбеђују се у буџету Републике Србије.

ГЛАВА VI**ЈЕДИНСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА****1) Јединствена евиденција података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите****Члан 177.**

Јединствену евиденцију података у електронском облику води Министарство. Унос података врши првостепени орган, који је одговоран за тачност података.

Јединствена евиденција садржи податке о корисницима, оствареним правима, члановима корисниковог домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства.

Подаци о корисницима права и то: презиме, име једног родитеља и име; јединствени матични број грађана или евиденциони број за стране држављане; пол; датум, место и држава рођења; држављанство и националност; пребивалиште, односно боравиште; име старатеља односно пуномоћника корисника; околности под којима је корисник остварио својство борца, војног инвалида, односно цивилног инвалида рата и околности страдања цивилне жртве рата; права која су кориснику призната коначним решењем, број решења, датум доношења и назив органа који је донео решење; начин остваривања права (самостално или као сауживалац); врста и проценат телесног оштећења војних инвалида, односно цивилних инвалида рата; члановима породичног домаћинства корисника чији приходи утичу на остваривање права корисника; социјално-економски статус корисника; начин исплате новчаних износа по

оствареним правима; датум виђења корисника или уверење о животу корисника; датум смрти корисника; неисплаћена новчана примања умрлог корисника и име лица коме се врши исплата ових примања.

Када је корисник права члан породице погинулог, умрлог или несталиг борца, војног инвалида, цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата воде се подаци о погинулом, несталом односно умрлом, и то: датум, околности и узрок смрти; својство у тренутку погибије, нестанка или смрти.

За борце се уносе подаци о времену проведеном у рату, односно оружаним акцијама; решење којим је кориснику признат статус борца и категорија борца, односно којим му је време проведено у рату, односно оружаним акцијама признато у посебан стаж осигурања; решење о неспособности за привређивање; налаз и мишљење надлежних лекарских комисија.

За војне инвалиде и цивилне инвалиде рата се уносе и: уверење о времену проведеном у рату, односно оружаним акцијама; уверење о времену проведеном на одслужењу војног рока, односно о времену проведеном у војношколским установама; уверење о околностима рањавања, односно записник надлежног органа о извршеном увиђају; медицинска документација о лечењу насталих оштећења организма које је основ за признавање права; налаз и мишљење надлежних лекарских комисија; датум исплате новчане накнаде за набавку путничког моторног возила.

За кориснике права – чланове породице погинулих, умрлих и несталих бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата: потврде о школовању деце; решење надлежног органа о неспособности за рад, односно налаз и мишљење надлежних лекарских комисија; извод из матичне књиге умрлих; уверење о околностима погибије, смрти односно нестанка; решење надлежног органа о проглашењу несталих за умрлог; уверење о времену проведеном у рату, односно оружаним акцијама, као и о времену проведеном на одслужењу војног рока, односно у војношколским установама; коначно решење о признатом својству по прописима из области борачко-инвалидске заштите.

Обрада података је неопходна у циљу извршења законом прописаних овлашћења, а у складу са прописом који регулише заштиту података о личности.

Члан 178.

Министар прописује начин вођења Јединствене евиденције података.

2. Исплата новчаних износа права

Члан 179.

Решења којима се признају права по овом закону извршавају се по службеној дужности.

Извршавање решења се врши на основу унетих података у Јединствену евиденцију. Простепени орган, након извршене контроле, даје налог за исплату.

Члан 180.

Ако корисник пријави промену која утиче на престанак права или смањење новчаног износа признатог права, или о таквој промени орган сазна на други начин, исплата ће се обуставити и поново успоставити на основу коначног решења којим буде одлучено о праву по насталој промени.

Исплата новчаног износа по основу привремено признатог права обуставља се истеком привремености – уколико о продужетку тог права није донето одговарајуће решење пре истека привремености.

Члан 181.

Министар прописује начин исплате месечних и других новчаних износа примања по овом закону, начин вођења евиденције о извршеним исплатама и начин подношења извештаја о утрошеним средствима.

3. Повраћај неосновано оствареног примања

Члан 182.

У случајевима у којима првостепени орган утврди да је дошло до неосноване исплате, решењем утврђује износ неоснованог примања и период у коме је остварено и начин повраћаја неоснованог примања.

Потраживања овог примања застарева истеком рока одређеног прописима о застарелости потраживања.

Новчано примање по овом закону које доспева месечно застарева у складу са прописима о застарелости потраживања.

Ако се корисник не сагласи да ће извршити повраћај неправилно примљеног износа из става 1. овог члана, првостепени орган ће поднети предлог Државном правобранилаштву да се повраћај овог износа оствари у судском поступку.

ГЛАВА VII

КОНТРОЛА НАМЕНСКОГ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА И НАДЗОР НАД РАДОМ ОРГАНА У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

Члан 183.

Министарство врши надзор над радом органа у вршењу овим законом поверених послова државне управе, у складу са законом којим се уређује државна управа.

Првостепени и другостепени орган, над чијим радом се врши надзор, дужан је да омогући службеном лицу Министарства несметан приступ да изврши надзор, стави на увид управне предмете, исплатну и другу документацију и да даје податке потребне за вршење надзора.

О извршеном надзору лице које врши надзор саставља записник у току вршења надзора, а изузетно у службеним просторијама Министарства.

Записник из става 3. овог члана се уручује, односно доставља првостепеном и другостепеном органу над којим је извршен надзор.

На основу стања утврђеног записником, Министарство решењем налаже извршење мера у циљу отклањања констатованих неправилности у раду органа над којим се врши надзор, по којима је тај орган дужан да поступа.

Против решења из става 5. овог члана може се изјавити жалба. О жалби одлучује Влада. Жалба не одлаже извршење решења.

Првостепени и другостепени орган над којим је извршен надзор дужан је да, у року од осам дана од дана истека рока за извршење наређених мера, писмено обавести Министарство да ли су наређене мере извршене.

Члан 184.

Првостепеном и другостепеном органу Министарство даје обавезне инструкције за извршавање поверених послова.

На захтев Министарства, првостепени и другостепени орган је дужан да подноси извештаје о спровођењу овог закона и прописа донетих на основу њега.

**ГЛАВА VIII
УДРУЖЕЊА****Члан 185.**

Ради унапређивања области борачко-инвалидске заштите, неговања традиције ослободилачких ратова Србије и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења и савези бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине и неговаоца традиција ослободилачких ратова Србије, у складу са законом којим се уређују удружења.

Члан 186.

Влада, на предлог министра, може одредити удружења или савезе који су од посебног друштвеног значаја за унапређивање области борачко-инвалидске заштите, заштите цивилних инвалида рата и неговања традиције ослободилачких ратова Србије.

За удружење или савез од посебног значаја, може се одредити удружење или савез чије претежно чланство су:

- 1) борци;
- 2) ратни и мирнодопски војни инвалиди;
- 3) чланови породица палих бораца и умрлих војних инвалида;
- 4) цивилни инвалиди рата и чланови породица цивилних жртава рата и умрлих цивилних инвалида рата;
- 5) неговаоци традиција ослободилачких ратова Србије.

Критеријуме за одређивање удружења или савеза од посебног значаја, на предлог министра, утврђује Влада.

Члан 187.

Остваривање циљева, односно реализација програма удружења и савеза из члана 186. овог закона може се реализовати средствима која се обезбеђују у буџету Републике Србије, преко Министарства у складу са законом којим се уређују удружења.

Удружења су у обавези да наменски користе средства из буџета Републике Србије одобрена за реализацију програма.

Удружења су у обавези да, на захтев Министарства, подносе извештаје о утрошку одобрених средстава и достављају извештаје о реализацији финансијских програма.

Члан 188.

Право на почасно место на државним свечаностима имају представници удружења или савеза од посебног значаја, у складу са протоколом организатора свечаности.

ГЛАВА IX КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 189.

Одговорно лице у првостепеном и другостепеном органу, казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000,00 динара до 150.000,00 динара:

1) ако у прописаном року не спроведе радње из члана 155. овог закона;

2) ако службеном лицу Министарства које врши надзор над радом првостепеног и другостепеног органа не омогући несметан приступ да изврши надзор, не стави на увид управне предмете, исплатну и другу документацију и не да податке потребне за вршење надзора (члан 183. став 2.);

3) ако у поступку не прибави налаз и мишљење надлежне лекарске комисије у случајевима у којима се одлучује и на основу налаза и мишљења лекарске комисије (члан 153. став 1. тач.1) - 3) и став 6.);

4) ако изврши решење које подлеже ревизији на које другостепени орган није дао сагласност, осим ако овим законом није другачије прописано (члан 161. став 2.);

5) ако у прописаном року не достави ради ревизије решење другостепеном органу (члан 161. став 3.);

6) ако благовремено не покрене поступак по службеној дужности за доношење новог решења о продужењу привремено признатог права (члан 170.);

7) ако не спроведе управне радње из члана 182. став 1. овог закона;

8) ако не поднесе предлог Државном правобранилаштву за покретање судског поступка из члана 182. став 3. овог закона;

9) ако у року од осам дана од дана истека рока за извршење наређених мера, односно извештаја о спровођењу овог закона и прописа донетих на основу њега, писмено не обавести Министарство да ли су наређене мере извршене, односно не поднесе тражени извештај (члан 183. став 7. и члан 184. став 2.).

ГЛАВА X ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 190.

Војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, корисници породичне инвалиднине и корисници месечног новчаног примања који су ова права и по том основу изведена права остварили до почетка примене овог закона по основу који није прописан овим законом, задржавају призната права и иста настављају да остварују под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом, уколико овим законом није другачије прописано.

Члан 191.

Корисник који нема држављанство Републике Србије коме су призната права по законима који престају да важе почетком примене овог закона, престају призната права даном почетка примене овог закона уколико није стекао држављанство Републике Србије, осим за ратног војног инвалида који је стекао право по основу члана 5. тач. 2)-7) до ступања на снагу овог закона.

Члан 192.

Супружнику борца погинулог после 27. априла 1992. године коме је право на породичну инвалиднину било признато као сауживаоцу са дететом по прописима који су важили пре почетка примене овог закона, а коме је ово право престало због тога што је право престало детету јер је супруга била млађа од 45 односно супруг млађи од 50 година живота, може се признати право на породичну инвалиднину и по том основу изведена права, након што испуни услове у погледу година живота и друге услове прописане овим законом. У овим случајевима права се признају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева.

Члан 193.

Лицу коме је по основу из члана 22. тачка 3) овог закона признато својство мирнодопског војног инвалида по прописима који су били на снази до почетка примене овог закона ово својство преводи се на својство цивилног инвалида рата исте групе.

Изузетно од услова прописаног чланом 22. овог закона у погледу процента инвалидитета, лице из става 1. овог члана задржава својство цивилног инвалида рата иако је проценат његовог телесног оштећења мањи од 50%, у ком случају ће се проценат његовог инвалидитета и износ личне инвалиднине утврдити као код војног инвалида од VIII до X групе.

Члан породице умрлог мирнодопског војног инвалида из става 1. овог члана задржаће права која су му призната као члану породице умрлог мирнодопског војног инвалида.

Решења о превођењу својства из става 1. овог члана на одредбе овог закона првостепени орган донеће по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, са правним дејством од почетка примене овог закона.

Члан 194.

Захтев за остваривање права на породичну инвалиднину по умрлом цивилном инвалиду рата може се поднети у року од годину дана од дана смрти цивилног инвалида рата.

Члан 195.

Првостепени орган, до дана почетка примене овог закона, по службеној дужности донеће решења о повећању личне инвалиднине према члану 38. став 2. овог закона.

У поступку признавања права из става 1. овог члана, постојање више оштећења организма која одговарају инвалидитету I групе по основу којих је кориснику признато својство војног инвалида, односно својство цивилног инвалида рата првостепени орган утврђује на основу налаза и мишљења првостепене, односно другостепене лекарске комисије.

У поступцима признавања својства војног инвалида, односно цивилног инвалида рата по захтевима поднетим после 1. јануара 2021. године, чињенице из члана 38. став 2. овог закона утврђују се од стране надлежних лекарских комисија приликом оцене војног инвалидитета, а право на повећање личне инвалиднине за 25% од основице по службеној дужности признаје се истим решењем којим се одлучује о личној инвалиднини.

Право на повећање личне инвалиднине из става 1. овог члана припада од почетка примене овог закона.

Члан 196.

Право на месечно новчано примање за време незапослености које су остварили ратни војни инвалиди од V до X групе по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 8/19), оствариваће се као право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида по одредбама чл. 70. и 71. овог закона.

Решење о признању права у складу са ставом 1. овог члана првостепени орган ће, уз утврђивање услова за његово даље остваривање, донети по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 197.

Носиоци „Партизанске споменице 1941.”, борци народноослободилачког рата, борци шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године, лица одликована Орденом народног хероја, орденом Карађорђевог звезде с мачевима или златном медаљом Обилића, као и чланови њихових породица задржавају права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона и настављају са коришћењем тих права на следећи начин:

1) право на додатак уз пензију, остварује се на начин утврђен прописима из пензијског и инвалидског осигурања;

2) право на здравствену заштиту и новчане накнаде у вези са остваривањем здравствене заштите, остварује се у складу са прописима из области здравства;

3) право на бањско и климатско лечење остварује се на начин прописан овим законом за право на бањско климатски опоравак;

4) право на стално месечно новчано примање, обрачунава се према основици из члана 33. став 2. тачка 2. овог закона;

5) право на додатак на име разлике између оствареног примања и гарантованог износа за носиоце „Партизанске споменице 1941.”, обрачунава се као разлика између права на стално месечно новчано примање и износа који се исплаћује носиоцу „Партизанске споменице 1941.” по прописима из пензијског и инвалидског осигурања;

6) право на годишње новчано примање за опоравак, лицу одликованом орденом Карађорђевог звезде с мачевима обрачунава се у износу 100% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона, а носиоцу „Партизанске споменице 1941.” и борцу шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године обрачунава се у износу 100% од наведене основице;

7) право на годишње новчано примање, лицу одликованом Орденом народног хероја, односно члану породице погинулог или умрлог народног хероја, обрачунава се у износу 125% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона;

8) војне почести умрлог лица одликованог Орденом народног хероја остварују се у складу са Законом о Војсци Србије.

Члан 198.

Носиоци права на изузетно месечно новчано примање, права на посебно месечно новчано примање и права на изузетну новчану накнаду, која су им

призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, почев од почетка примене овог закона настављају са коришћењем тих права у износу 70% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона.

Члан 199.

Првостепени орган, по службеној дужности, до дана почетка примене овог закона, донеће решења којима ће права призната по прописима који важе до почетка примене овог закона превести и признати у складу са овим законом у погледу назива права, прописане основице за утврђивање износа права, процентуалних износа права од основице и начина усклађивања:

- 1) личне инвалиднине;
- 2) породичне инвалиднине по палом борцу, породичне инвалиднине по умрлом војном инвалиду, породичне инвалиднине по лицу које је погинуло или умрло у Војсци и увећане породичне инвалиднине;
- 3) увећања породичне инвалиднине – на додатак за родитеља палог борца;
- 4) додатка за негу и помоћ војних инвалида и додатка за туђу негу и помоћ цивилних инвалида рата - на додатка за негу I, II или III степена;
- 5) додатка за негу корисника месечног новчаног примања – на додатак за негу четвртог или петог степена;
- 6) повећања месечног новчаног примања због везаности за постељу – на додатак за негу четвртог степена;
- 7) ортопедског додатка;
- 8) борачког додатка – на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу;
- 9) накнаде за време незапослености ратних војних инвалида од I до IV групе – на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида.

Првостепени орган, по службеној дужности, до дана почетка примене овог закона, спровешће поступак утврђивања породичних и имовинских услова за остваривање и коришћење права и донети решења којима ће права призната по прописима који важе до почетка примене овог закона превести и признати у складу са овим законом у погледу назива права, прописаног основа за утврђивање износа права, процентуалних износа права од основа и начина усклађивања:

- 1) месечног новчаног примања;
- 2) инвалидског додатка и посебног инвалидског додатка – на месечно новчано примање;
- 3) основне новчане накнаде и допунске новчане накнаде – на месечно новчано примање;
- 4) породичног додатка;
- 5) накнаде трошкова смештаја у установу социјалне заштите, уз утврђивање која права ће кориснику бити задржана уз превођење основице и износа тих права у складу са овим законом.

Права по решењима донетим у складу са ст. 1. и 2. овог члана признају се од почетка примене овог закона.

Члан 200.

Поступци по захтевима за признавање својства борца, својства ратног војног инвалида по основу учешћа у НОР-у у својству припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета, права на породичну инвалиднину по основу борца који је под околностима овог учешћа погинуо или умро, право на месечно новчано примање, за додељивање „Равногорске споменице 1941.“ за признавање права на изузетно месечно новчано примање и додатак на име разлике између оствареног примања и гарантованог износа за носиоце „Партизанске споменице 1941.“ који нису решени до дана почетка примене овог закона, решиће се на начин, по поступку и у износима прописаним аналогним правима из чл. 197, 198. и 199. овог закона.

Члан 201.

Исплата права признатих решењима донетим по прописима који су одредбом члана 3. став 1. Уставног закона о изменама и допунама Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 20/93) престали да важе, у складу са чланом 5. став 1. тог закона, престаје даном ступања на снагу овог закона, са којим даном престаје и важење решења којима су права призната, о чему није потребно доносити посебна решења.

За права која су призната по прописима из става 1. овог члана по службеној дужности донеће се решења којима ће се основица за обрачун износа права утврдити према члану 33. овог закона.

О праву на месечно новчано примање и повећању месечног новчаног примања због везаности за постелу, која су призната по Закону о правима бораца и војних инвалида („Службени лист САПВ”, бр. 19/85, 31/86, 32/88, 15/89, 1/90, 9/90 и 37/90 и „Службени гласник РС”, број 20/93) одлучиће се у складу са чланом 199. овог закона и даље остваривати под условима у обиму и на начин прописан овим законом, са правним дејством овог решења од почетка примене овог закона.

О праву на основну новчану накнаду, допунску новчану накнаду и изузетну новчану накнаду признатом по Закону о материјалном обезбеђењу и здравственој заштити учесника народноослободилачког рата („Службени лист САПК”, број 5/79), као и о праву на инвалидски додатак, посебан инвалидски додатак, породични додатак, професионалну рехабилитацију признатом по Закону о инвалидском додатуку и другим правима војних инвалида („Службени лист САПК”, број 24/79) одлучиће се у складу са чл. 198. и 199. овог закона и даље остваривати под условима у обиму и на начин прописан овим законом, са правним дејством овог решења од почетка примене овог закона.

Корисник са територије АП Косово и Метохија, на којој је Резолуцијом 1244 Савета безбедности Организације уједињених нација успостављена Привремена административна мисија ОУН, у поступку из ст. 1. и 4. овог члана је у обавези да надлежном органу који води поступак по овом закону приложи доказ о околностима под којима је задобијено телесно оштећење или погибија члана породице по основу кога је признато основно и изведено права од Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова и доказ о држављанству Републике Србије.

Члан 202.

Корисницима који на дан ступања на снагу овог закона имају држављанство Републике Србије и пребивалиште на територији Републике Србије, којима је у Републици Србији успостављена исплата права у области борачко-инвалидске заштите на основу решења друге републике бивше

Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и који су се затекли у Републици Србији у исплати на дан ступања на снагу овог закона, на основу доступних или реконструисаних списа предмета, извршиће се превођење права чија је исплата вршена на права утврђена овим законом. Решењем из става 1. овог члана наведена права кориснику ће се признати у обиму у коме их је користио на дан ступања на снагу овог закона, уз признавање основице за утврђивање износа права, начина усклађивања права и услова за остваривање права по овом закону, уколико надлежни орган не може прибавити списе предмета са коначним решењем о признавању права, или уколико надлежни орган не може извршити реконструкцију списа предмета на основу којих се може утврдити основ за признавање права. Уколико се списи предмета, односно докази накнадно прибаве, корисник ће моћи да оствари и већи обим права, као и друга права, уколико за то испуњава прописане услове.

Захтеви лица која су остварила права из области борачко-инвалидске заштите по прописима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, односно Савезне Републике Југославије, а који се на дан ступања на снагу овог закона не налазе у исплати у Републици Србији, неће се узимати у поступак.

Решења о превођењу права из ст. 1. и 2. овог члана на износе прописане ставом 2. овог члана, уз утврђивање услова за њихово остваривање, првостепени орган донеће по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, са правним дејством од почетка примене овог закона.

Члан 203.

Војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине признатим у Републици Српској, који су преузети у систем борачко-инвалидске заштите Републике Србије и којима је по прописима Републике Србије успостављена исплата права у Републици Србији на основу Протокола о сарадњи Савезног министарства за рад, здравство и социјалну политику Савезне Републике Југославије и Министарства за питања бораца, жртава рата и рада Републике Српске у области борачко-инвалидске заштите потписаног у Бањалуци 26. јуна 2000. године и Протокола о сарадњи Министарства за социјална питања Републике Србије и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске потписаног у Београду 27. новембра 2003. године, допуњеног 18. новембра 2005. и 29. септембра 2006. године, превешће се наведена права и признати под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом.

Решења о превођењу права из става 1. овог члана на одредбе овог закона уз утврђивање услова за њихово даље остваривање, првостепени орган донеће по службеној дужности до дана почетка примене овог закона, са правним дејством од почетка његове примене.

Члан 204.

Изузетно од чл. 22. и 23. овог закона, цивилни инвалид рата односно корисник права на месечно новчано примање по основу цивилне жртве рата или умрлог цивилног инвалида рата, код кога је телесно оштећење, односно смрт или нестанак настао ван територије Републике Србије и коме су до почетка примене овог закона ова права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, може и даље користи призната права у обиму, на начин и под условима прописаним овим законом.

Решења о превођењу права из става 1. овог члана на одредбе овог закона уз утврђивање услова за њихово даље остваривање, првостепени орган донеће по службеној дужности до дана почетка примене овог закона, са правним дејством од почетка његове примене.

Члан 205.

Права на ортопедска и друга медицинско-техничка помагала која су била призната до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, а која нису прописана овим законом, престају истеком рока трајања тих помагала.

Члан 206.

Кориснику коме је право на путничко моторно возило признато по пропису који престаје да важи почетком примене овог закона, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила по члану 89. овог закона може се признати по истеку рока од седам година од дана преузимања претходно додељеног возила, односно исплате новчаног износа за набавку возила по Закључку Владе 05 Број: 401-1181/2011 од 24. фебруара 2011. године.

Члан 207.

Захтев за успостављање исплате на основу решења надлежног органа Републике Србије лицу коме се исплата није вршила у Републици Србији на дан ступања на снагу овог закона, већ је на основу тог решења или решења надлежног органа друге републике преведен у систем борачко-инвалидске заштите у некој од република бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије или Савезне Републике Југославије, односно друге државе чланице државне заједнице Србија и Црна Гора, одбиће се, без обзира на држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Захтев за успостављање исплате права из области борачко-инвалидске заштите признатог решењем друге републике бивше СФРЈ, СРЈ, односно друге чланице државне заједнице Србија и Црна Гора по прописима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Савезне Републике Југославије, односно Државне заједнице Србија и Црна Гора, одбиће се, без обзира на држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Члан 208.

Корисници којима су права призната као лицима неспособним за привређивање, односно неспособним за рад, по прописима који престају да важе даном почетка примене овог закона, сматрају се неспособним за рад и у смислу овог закона.

Члан 209.

До почетка исплате признатих права у складу са чланом 179. овог закона преко Јединствене евиденције, исплата ових права вршиће се у складу са прописима који су били на снази до почетка примене овог закона.

Члан 210.

Прописи за спровођење овог закона донеће се до дана почетка примене овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе почетком примене овог закона, уколико нису у супротности са овим законом.

Члан 211.

Даном почетка примене овог закона престају да важе:

1) Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, бр. 137/04, 69/12 – УС и 50/18);

2) Закон о правима цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, број 52/96);

3) Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије („Службени гласник РС”, број 21/90);

4) Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 и 25/00 – УС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 – др. закон, 111/09 – др. закон и 50/18);

5) одредбе чл. 60. и 61. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, број 99/09);

6) одредбе чл. 1а, 2, 3, 5, 6а, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 18а, 19, 20, 22, 23а и 23б Закона о основним правима носилаца „Партизанске споменице 1941.” („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

7) одредбе чл. 2а, 3, 4, 6, 7а, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 19а, 20, 21, 23, 24а и 24б Закона о основним правима бораца шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

8) одредбе чл. 2, 3, 5, 6, 8, 10а, 10б, 10в, 10д, 11, 12, 12а, 13, 14, 14а, 15, 17. и 19. Закона о основним правима лица одликованих Орденом народног хероја („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

9) одредбе чл. 1а, 2, 4, 11. и 11а Закона о основним правима лица одликованих Орденом Карађорђевог звезде с мачевима, Орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);

10) одредбе чл. 4, 5, 6, 8, 11. и 15. Закона о борачком додатку („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

11) Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 51/05);

12) Уредба о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 8/19).

Члан 212.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. јануара 2021. године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 10. Устава, којом је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области борачко-инвалидске заштите, као и одредбом члана 69. став 4. којом је прописано да се инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа посебна заштита, у складу са Законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

1. Садашњу заштиту бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, цивилних жртава рата, као и чланова њихових породица уређују ранији савезни прописи (1), прописи Републике Србије (2), некадашњи прописи аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије (3), као и прописи локалне самоуправе (4), и то:

1. Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 и 25/00 – СУС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 – др. закон, 111/09 – др. закон и 50/18):

На основу члана 127. овог закона, на снази су поједине одредбе следећих прописа:

1.1. Закон о основним правима носилаца ”Партизанске споменице 1941.” („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.2. Закон о основним правима бораца шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.3. Закон о основним правима лица одликованих Орденом народног хероја („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.4. Закон о основним правима лица одликованих орденом Карађорђевог звезде с мачевима, орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);

1.5. Закон о борачком додатку („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

2.1. Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и ”Службени гласник РС”, бр. 137/04, 69/12 – УС и 50/18);

2.2. Закон о правима цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, бр. 52/96);

2.3. Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије („Службени гласник РС”, бр. 21/90);

У периоду 1992-1996. године Влада Републике Србије донела је следеће уредбе којима је додатно била уређена област борачко-инвалидске заштите у периоду од 1992. до 31. марта 2006. године:

2.4. Уредба о материјалном обезбеђењу и другим правима бораца, ратних војних инвалида и цивилних инвалида рата из оружаних акција после 17.

августа 1990. („Службени гласник РС”, бр. 7/92, 20/92, 31/92, 45/93, 75/93, 8/94, 37/94 и 52/96);

2.5. Уредба о правима на допунску заштиту војних инвалида, корисника породичне инвалиднине и цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, бр. 39/92, 45/93, 75/93, 52/96 и 35/06);

2.6. Уредба о правима ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова породица палих бораца из Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, који привремено бораве на територији Републике Србије („Службени гласник РС”, 84/92, 52/96 и 35/06);

2.7. Уредба о висини месечних новчаних примања из области борачко – инвалидске заштите („Службени гласник РС”, бр. 8/94, 37/94 и 35/06);

2.8. Уредба о повећању примања корисника инвалидског додатка и материјалног обезбеђења по прописима из борачко - инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, бр. 75/93, 52/96 и 35/06);

2.9. Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 51/05).

Наведене уредбе (осим Уредбе под тачком. 2.9. стављене су ван снаге Уредбом о престанку важења одређених уредби у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 35/06). Поједина права призната тим уредбама и даље се остварују. Након ове уредбе донета је Уредба о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 42/06). Иста је замењена истоименом уредбом („Службени гласник РС”, број 8/19), која је ступила на снагу 16. фебруара 2019. године, а у примени је почев од исплате права за месец јануар 2019. године.

Уставним законом о изменама и допунама Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 20/93) прописи аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије стављени су ван снаге. Међутим, овим законом прописано је да се права призната на основу тих прописа остварују до доношења одговарајућег републичког закона из ове области. Прописи аутономних покрајина, на основу којих се остварују наведена права, јесу:

3.1. Закон о правима бораца и војних инвалида („Службени лист САП Војводина”, бр. 19/85, 31/86, 32/88, 15/89, 1/90, 9/90 и 37/90);

3.2. Закон о материјалном обезбеђењу и здравственој заштити учесника НОР-а („Службени лист САП Косово и Метохија”, бр. 5/79, 5/82, 52/86, 17/87, 41/87, 12/88, 25/89 и 29/89) и

3.3. Закон о инвалидском додатку и другим правима војних инвалида („Службени лист САП Косово и Метохија”, бр. 24/79, 5/82, 52/86, 41/87, 12/88 и 29/89).

Законом о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца, који је Савезна скупштина СРЈ донела 12. маја 1998. године, а који је у примени од 1. јула 1998. године, извршена је кодификација дотадашњих савезних прописа из области борачко-инвалидске заштите и уређена су основна права из ове области која су везана за телесно оштећење или су у вези са погибијом члана породице. Након доношења Уставне повеље Државне заједнице Србија и Црна Гора (4. фебруара 2003. године) дотадашња законска надлежност на нивоу савезне државе у области борачко инвалидске заштите у целини је пренета на републички ниво, а наведени закон је наставио да се примењује као пропис Републике Србије, све до доношења одговарајућег

републичког закона. Актуелни догађаји у земљи настали после доношења овог закона (оружане акције на територији АП Косово и Метохија и југу Србије, рат у СРЈ 1999. године, велики прилив избеглица из република бивше СФРЈ од којих су многи били корисници права из области борачко-инвалидске заштите, доношење прописа о признавању права из области борачко-инвалидске заштите припадницима Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета и др.) захтевају нормативно уређење новонасталих односа и превазиђених законских решења.

Сада важећи прописи Републике Србије из области борачко-инвалидске заштите уређују допунску заштиту бораца и корисника основних права по наведеном савезном закону, као и потпуну заштиту цивилних инвалида рата и чланова породица цивилних жртава рата и умрлих цивилних инвалида рата. Ова заштита, поред осталог, условљена је и породичним и материјалним приликама домаћинства корисника. И ови прописи су превазиђени, с обзиром да је републички закон донет још 1989. године и захтева уређење ове области према новонасталим околностима.

На основу Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије задржана су права која су у овој области призната по прописима АП Војводина и АП Косово и Метохија, до доношења одговарајућег републичког закона. Како овај закон, у међувремену, није донет призната права се и даље остварују по наведеним покрајинским прописима. Ова права су аналогна правима утврђеним републичким прописима, уз постојање разлика у погледу назива права, круга корисника обухваћених заштитом, обима права и услова за њихово остваривање. Стога ово захтева потребу јединственог регулисања ове заштите на територији целе Републике.

Допунском заштитом бораца, по прописима органа локалне самоуправе, штите се борци којима није обезбеђена заштита по горе наведеним прописима (или се већ признатим корисницима обезбеђује шири обим права), у оквиру средстава које обезбеђује сама општинска (односно градска) управа. Републичка регулатива, такође, непосредно утиче на овај ниво заштите.

Овим законом се по први пут, јединствено за територију Републике Србије, уређује област борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата, врши се усклађивање наведених прописа са Уставом Републике Србије и истовремено се врши кодификација свих прописа у овој области. Наиме, Законом се реализује од раније присутна идеја да се укупна законодавна материја из ове области уреди једним прописом. Разлози за такав приступ су вишеструки, од суштинских (јер се ради о материји која је повезана истим основним опредељењима на којима се заснива конституисање права одређених категорија грађана), до правнотехничких, јер се у оквиру једног закона сажимају сви битни елементи и критеријуми за категоризацију корисника права, врсте права и начин њиховог коришћења, обезбеђује бољи преглед материје, стварају услови за бољу практичну примену законских решења и тиме обезбеђивање већег степена законитости у овој области.

Законом се настоји да се материја у овој области уреди тако што ће се кроз конституисање права и заштите која се обезбеђује грађанима афирмисати трајна вредност борбе за одбрану независности, суверености и уставног поретка земље. На тој основи, Закон садржи решења како за будућност, тако и у односу на догађаје у ближој и даљој прошлости везане за ратна збивања и оружане акције у миру.

Досадашња сагледавања материјалног и социјалног положаја ове категорије корисника показала су да постоје бројни проблеми и потреба за појачаном заштитом појединих од ових корисника. Полазећи од опредељења да се задржи износ основице за одређивање примања и износи тих примања, исти су исказани процентуално од просечне нето зараде у Републици (без пореза и доприноса). Основна интенција је да се права задрже у истим износима који су прописани сада важећим прописима, уз извесно повећање износа личне и породичне инвалиднине.

Закон садржи и знатан број других измена и нових решења за спровођење основних материјално - правних одредаба којима су уређени услови за остваривање права у овој области. Већина тих решења односи се на прецизирање одређених појмова, поступка за остваривање права, доказна средства, услове за коришћење права, надзор над извршавањем овог закона и др.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Закон се састоји из десет поглавља, и то:

- уводне одредбе,
- корисници права,
- права и услови за остваривање права,
- коришћење и престанак права,
- поступак за остваривање права,
- јединствена евиденција података,
- контрола наменског коришћења средстава и надзор над радом органа у вршењу поверених послова државне управе,
- удружења,
- казнене одредбе,
- прелазне и завршне одредбе.

ГЛАВА I, УВОДНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 4.)

Чланом 1. утврђује се круг корисника чија се права уређују: борци, ратни и мирнодопски војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, чланови породица палих бораца, умрлих бораца, умрлих војних инвалида, лица које је погинуло или умрло у војсци у миру, умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Чланом 2. прописано је да се права утврђена овим законом заснивају на принципу накнаде штете и на принципу националног признања.

ГЛАВА II, КОРИСНИЦИ ПРАВА (чл. 5. до 31.)

1. Борци, чл. 5 до 7. Закона

Члан 5. прописује ближе околности релевантне за дефинисање појма борца и рокове трајања околности са становишта услова за остваривање права предвиђених законом:

1) учешће у будућем рату или будућим оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије (после ступања на снагу овог закона);

2) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника Војске Краљевине Југославије (априлски рат – од 6. до 17. априла 1941. године);

3) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, (период од 17. априла 1941. године до 15. маја 1945. године);

4) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника Југословенске војске у отаџбини, односно Равногорског покрета (период од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године);

5) учешће у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СФРЈ у својству припадника оружаних снага СФРЈ (период од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационираних на територији Босне и Херцеговине – до 19. маја 1992. године);

6) учешће у оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије, до ступања на снагу овог закона у својству припадника оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије (период после 27. априла 1992. године);

7) учешће у рату ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СРЈ од 24. марта до 26. јуна 1999. године;

Суштина орочавања времена трајања оружаних акција и у вези са тим одређивање појединих делова територије бивше СФРЈ искључује могућност да се учесницима оружаних акција на територијама република бивше СФРЈ (тј. ван територије СРЈ, односно Државне заједнице СЦГ, односно Србије) после 27. априла 1992. године (односно после 19. маја 1992. године) призна својство борца у смислу овог закона.

Својство борца, ради признавања права по овом закону, везано је за држављанство Републике Србије. Дата је могућност да ово својство може остварити и странац.

Чланом 6. Закона пророписано је ограничење за признање статуса борца лицу које је добровољно учествовало у рату, односно у оружаним акцијама предузетим у миру, тиме што је то лице морало бити прикључено званичним војним јединицама.

Чланом 7. извршено је разврставање бораца у категорије бораца. Према периоду дужини и територији војног ангажовања, борци су разврстани у три категорије бораца. Права прописана овим законом припадају борцима у зависности од категорије у коју су разврстани. Признање статуса борца и разврставање у категорије врши се решењем органа надлежних за послове борачко – инвалидске заштите.

2. Војни инвалид, чл. 8. до 21. Закона

Одредбама чл. 9. до 12. Закона прописују се услови за стицање својства ратног војног инвалида: оштећење организма које је последица ране, повреде, озледе или болести од најмање 20%, задобијене под околностима из члана 5. (којим је дефинисан појам борца), као и за време ратног заробљеништва.

Одредбама чл. 12. до 21. Закона дефинише се појам мирнодопског војног инвалида. Прописане су околности вршења војне службе релевантне за стицање тог својства, круг лица и посебни услови за признање овог својства, при чему су заштитом обухваћени: војници на служењу војног рока, ученик односно кадет војношколских установа, слушаоци школе за резервне официре и лица у резервном саставу на дужности у Војсци Србије. Услов за признање својства мирнодопског војног инвалида по основу ране, повреде или озледе, је да оштећење организма мора бити најмање 20% а по основу болести најмање

60%. Члан 19. Закона дефинише да се нехат не сматра кривицом у смислу чл. 13. до 15. Закона. Чланом 20. дефинисан је појам вршења војне службе, односно дужности у вези са службом у војсци, упућујућом одредбом на војне прописе.

3. Цивилни инвалид рата и цивилна жртва рата, чл. 22. и 23. Закона

Одредбама чл. 22. и 23. Закона дефинисани су појмови цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата. Прецизирано је да се својство цивилног инвалида рата може остварити само по основу телесног оштећења задобијеног на територији Републике Србије. Новина је да се цивилним инвалидом рата, односно цивилном жртвом рата сматра и лице које је задобило телесно оштећење или је погинуло као жртва терористичког напада у иностранству у својству дипломатског или конзуларног представника Србије у вези са обављањем службене дужности. По садашњем пропису ова лица могу да остваре статус мирнодопског војног инвалида. Ово решење је и изузетак у односу на општи услов за признање својства цивилног инвалида односно цивилне жртве рата по коме је релевантно само оштећење организма настало на територији Републике Србије.

4. Породица палог борца, члан 24. Закона

Одредба члана 24. Закона дефинише појам породице палог борца и круг чланова породице који могу остварити прописана права. Новина је да су, у односу на досадашње прописе, из законске заштите искључени брат, сестра и унук палог борца.

5. Породица умрлог борца, члан 25. Закона

Одредбом члана 25. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог борца, који могу остварити права прописана овим законом по умрлом борцу.

6. Породица војног инвалида и војника који је погинуо или умро у Војсци, члан 26. Закона

Одредбом члана 26. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог војног инвалида, односно војника који је погинуо или умро у Војсци, који могу остварити права прописана овим законом.

7. Породица цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата, члан 27. Закона

Одредбом члана 27. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог цивилног инвалида рата, односно цивилне жртве рата, који могу остварити права прописана овим законом.

8. Ужа породица, члан 28. Закона

Чланом 28. Закона утврђује се круг лица који чине ужу породицу, који могу остварити права по овом закону или који утичу на утврђивање услова за остваривање права по овом закону.

9. Издржавање, члан 29. Закона

Чланом 29. Закона прецизиран је појам издржавања – упућивањем на утврђивање ове околности по прописима којима се уређују породични односи.

10. Потпуна неспособност за рад, члан 30. Закона

Чланом 30. Закона прописује се ко се сматра неспособним за рад, ради испуњавања услова за остваривање права по овом закону.

11. Држављанство, члан 31. Закона

Чланом 31. прописује се држављанство Републике Србије као услова за остваривање и коришћење права по овом закону. Постојање овог држављанства је неопходно и у време подношења захтева за признавање права и у време коришћења признатих права.

ГЛАВА III, ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (чл. 32. до 116.)

1. Права, члан 32. Закона

Одредбом члана 32. Закона таксативно су наведена сва права која се могу остварити по овом закону.

2. Одређивање и усклађивање новчаних износа права, чл. 33. Закона

Чланом 33. Закона прописује се која се примања по овом закону исплаћују месечно и да се она обрачунавају у одговарајућем проценту од основице.

Основица је:

- 1) за право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, једнократну помоћ у случају смрти корисника, накнаду трошкова сахране - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;
- 2) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право увећан 30%;
- 3) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;
- 4) за право на борачки додатак - најнижи износ пензије у осигурању запослених у Републици Србији према прописима из пензијског и инвалидског осигурања, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право.

Основица из става 2. овог члана утврђује се на основу објављених података републичког органа надлежног за послове статистике и републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

3. Посебни услови за остваривање права, чл. 34. до 116. Закона

1) Лична инвалиднина

Одредбама чл. 34. до 39. Закона утврђени су општи услови за остваривање својства војног инвалида и својства цивилног инвалида рата: начин утврђивања процента инвалидитета, разврставање инвалида у групе инвалидитета (војни инвалиди од I до X групе и цивилни инвалиди рата од I до VII групе).

Чланом 38. утврђени су износи личне инвалиднине која припада војним инвалидима и цивилним инвалидима рата. Новина је да су садашњи износи личне инвалиднине свим групама инвалидитета повећани, односно повећани су проценти од основице.

2) Породична инвалиднина

Одредбама чл. 40. до 42. Закона наведени су чланови породице палог борца, умрлог војног инвалида I до VII групе, лица које је погинуло или умрло као војно

лице у мирнодопским условима, као и чланови уже породице умрлог цивилног инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је било признато право на додатак за негу и помоћ од стране другог лица, који могу остварити право на породичну инвалиднину, као и услови за признавање овог права.

Право на породичну инвалиднину може остварити удова или удовац палог борца, умрлог војног инвалида I до VII групе, лица које је погинуло или умрло као војно лице у мирнодопским условима, као и чланови уже породице умрлог цивилног инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је било признато право на додатак за негу и помоћ од стране другог лица, које се уводи као ново право. Задржани су услови по сада важећим прописима у погледу година живота са којима могу остварити ово право – удова са 45 година, односно удовац са 50 година. Уколико удовац или удова користи право на породичну инвалиднину као сауживалац са дететом, има право на породичну инвалиднину све док дете има право на породичну инвалиднину, без обзира на услове у погледу година живота. Дете, усвојеник и пасторак могу остварити право на породичну инвалиднину до 15. године живота а након тога само под условом да се налазе на школовању. Услов везан за школовање је прецизиран везивањем степена школовања са одређеним годинама живота, тако да уколико дете похађа средњу школу право на породичну инвалиднину може остваривати до 20. године живота а уколико похађа високошколску установу до 26. односно 27. године живота. Право на породичну инвалиднину признаје се и за време првог, другог и трећег степена студија (докторске студије). Неспособност за рад код деце постоји уколико је основ за ту неспособност наступио пре 15. године, односно за време док је дете користило породичну инвалиднину док се налазило на школовању.

Одредбама чл. 43. до 46. прописана су решења у којима се одређује на који начин се утврђују износи породичне инвалиднине када ово право користи више чланова породице, као и ко има прече право на породичну инвалиднину, као и видови породичних инвалиднина.

Одредбама чл. 47. до 52. прописани су месечни износи породичних инвалиднина, при чему је њихов месечни износ утврђен у проценту од основице и износи:

- породична инвалиднина по палом борцу и породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци у миру - 116,00%,
- по умрлом војном инвалиду и цивилном инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица - 26%;
- додатак за родитеља палог борца којима је то било једино дете или су му остала деца изгубила живот као грађанске жртве рата износи 54% (за једног родитеља), односно 81% (за оба родитеља),
- увећана породична инвалиднина – 63%.
- Новина је да су износи породичне инвалиднине по палом борцу, по лицу које је погинуло или умрло у Војсци и по умрлом војном инвалиду повећане.

3) Додатак за негу

Одредбама чл. 53. до 57. прописано је право на додатак за негу. Ради се о праву које по сада важећим прописима остварују војни инвалиди и цивилни инвалиди рата (којима се додатак за негу разврстава у три степена) и корисници месечног новчаног примања (којима се додатак за негу разврстава у два степена). Износ права се утврђује у зависности од степена додатка за негу. Право на додатак за негу имају војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе, као и инвалиди II до IV групе којима је укупно оштећење организма

једнако оштећењу организма војног инвалида I групе. Право је задржано без промене у погледу степена додатка за негу, поступка признања и износа права. Овом праву аналогно је право на повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу (по закону АП Војводина) које ће се, такође, превести на додатак за негу IV степена и V степена.

Одредбом члана 57. задржано је садашње право војног инвалида и цивилног инвалида рата коме је признато право на додатак за негу на накнаду износа доприноса за социјално осигурање које је платио за лице са којим је закључио уговор о раду којим му ово лице пружа негу.

4) Дечији додатак

Одредбом члана 58. прописано је да војни инвалиди од I до VII групе и деца-корисници породичне инвалиднине, остварују право на дечији додатак под условима и у висини који су утврђени прописима о финансијској подршци породици са децом.

5) Ортопедски додатак

Одредбама чл. 59. до 61. прописано је право на ортопедски додатак. Право је утврђено без промена у односу на сада важеће прописе: признаје се војном или цивилном инвалиду рата од I до VI групе коме је својство признато по основу ампутације или тешког оштећења екстремитета или по основу потпуног губитка вида на оба ока.

Право на ортопедски додатак разврстава се у четири степена, према тежини, врсти и узроку оштећења. Износ права одређује се у зависности од степена ортопедског додатка. У оквиру првог степена ортопедског додатка садржано је садашње повећање износа овог права од 25% од досадашњег износа, инвалидима код којих постоје два или више оштећења првог степена.

6) Здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите

Право на здравствену заштиту по овом закону може да оствари борац, војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, корисник месечног новчаног примања, као и чланови њихових породица у складу са прописима којима се уређује здравствена заштита и здравствено осигурање.

7) Медицинско-техничка помагала

Чланом 63. прописано је да војни инвалиди могу остварити право на медицинско-техничка помагала у складу са прописима из области здравства. Изузетно од овог основног решења, прописано је да војни инвалид, за оштећења организма по основу којих му је признато својство војног инвалида, може остварити право на протезу, ортозу и инвалидска колица већег стандарда од стандарда који је предвиђен прописима из области здравства, а који буде прописан подзаконским актом. Помагало се признаје са одређеним роком трајања и не сматра се трајно признатим правом.

8) Бањско-климатски опоравак

Право на бањско-климатски опоравак (досадашње право на бањско-климатско лечење) припада војним инвалидима, цивилним инвалидима рата и корисницима породичне инвалиднине. Не представља продужени вид лечења, већ се признаје у циљу побољшања њиховог општег здравственог стања. Министар прописује критеријуме по којима се војни инвалид, цивилни инвалид рата и корисник породичне инвалиднине може упутити на бањско - климатски опоравак.

9) Професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације

Право на професионалну рехабилитацију и новчану помоћ за време професионалне рехабилитације остварује се у складу са законом којим се уређује преквалификација или доквалификација особа са инвалидитетом.

10) Инвалидски додатак

Одредбама чл. 66. до 73. прописано је право на инвалидски додатак. Под овим општим називом садржана су три права, и то:

- а) Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу (садашње право на борацки додатак);

- б) Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, које припада свим ратним војним инвалидима, тј. ратним војним инвалидима од I до X групе (ради се о корисницима садашњег права на накнаду за време незапослености ратног војног инвалида од I до IV групе – по закону и садашњег права на месечно новчано примање за време незапослености ратног војног инвалида од V до X групе – по Уредби); (100% од основице за ратне војне инвалиде од I до IV групе, односно 63% од основице за ратне војне инвалиде од V до X групе); по сада важећим прописима право трајно престаје, поред осталог, заснивањем радног односа; новина је да се право на месечно новчано примање за време незапослености ратног војног инвалида од V до X групе – по Уредби прописује Предлогом законом као активно право свих ратних војних инвалида од V до X групе, тако да ће ово право моћи да остваре и они ратни војни инвалиди који то право нису остваривали по Уредби; осим тога, новина је и да ово право, које је кориснику престало због заснивања радног, корисник може поново остварити и када је засновани радни однос кориснику престао без његове воље - у случајевима у којима за то нису постојали оправдани разлози у смислу прописа о раду;

- в) право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота је ново право. Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година а који је остварио пензију, признаје се у износу разлике између основице и остварене пензије. Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година а није остварио право на пензију, одређује се у месечном износу од 100% од основице.

11) Месечно новчано примање

Месечно новчано примање представља право којим се обезбеђује материјална заштита материјално необезбеђених корисника права по овом закону. Ово право сада је прописано у различитим облицима у више закона из области борацко-инвалидске заштите, са различитим кругом корисника и у различитим износима (месечно новчано примање, новчана помоћ, инвалидски додатак, основна новчана накнада и изузетна новчана накнада). Корисници који ово право остварују по садашњим прописима су борци Другог светског рата, као и војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, корисници породичне инвалиднине, чланови породица умрлих бораца Другог светског рата, умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата. С обзиром да ово право остварују наведена лица уколико су материјално необезбеђена и за време док су материјално необезбеђена, то стицање права на месечно новчано примање не представља трајни вид заштите (за разлику од личне и породичне инвалиднине), јер је у зависности од прихода корисника и чланова његовог домаћинства. Промене прихода домаћинства могу довести до повећања, смањења или губитка даљег коришћења овог права.

Апсолутну сметњу за остваривање овог права представљају: радни однос, обављање послова по основу уговора о о делу или о привременим и повременим пословима, чланство у привредном друштву или другој

профитабилној организацији, предузетничка односно самостална делатност, накнада зараде за време незапослености и изузетно месечно новчано примање; поред ових, као апсолутна сметња уводи се и материјално обезбеђење по прописима из области социјалне заштите, власништво, плодоуживање или закуп на више од 10 хектара пољопривредне земље (члан 76).

Из круга чланова домаћинства чији приходи се не узимају од утицаја на право корисника искључени су чланови уже породице корисниковог детета (унук, зет и снаха).

Утврђен је само један износ додатка за самохраност за све самохране кориснике, који износи 42% од основице (који износ по сада важећим прописима припада самохраном кориснику без катастарског прихода), што значи да се додаток за самохраност у износу од 21% од основице који је припадао кориснику са катастарским приходом преводи на износ додатка за самохраност од 42% од основице (члан 80.).

Основица за утврђивање овог права одређује се према просечној месечној заради у Републици (без пореза и доприноса) за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право. Износ права одређује се у процентуалном износу 70% од основице, уколико корисник и чланови његовог домаћинства остварују не остварују приходе, а уколико исте остварују 40% од основице. Ако су самохрани припада им додаток у износу од 42% од основице.

Право се признаје почев од првог дана наредног месеца по подношењу захтева и надаље док за то постоје законом прописани услови. Корисник је у обавези да пријави сваку промену у породичним и имовинским условима које утичу на смањење права. Промене које утичу на повећање износа права узимају се у обзир по захтеву корисника. Првостепени орган је у обавези да у току априла сваке године спроведе поступак утврђивања чињеница да ли је у имовинским и породичним приликама корисника права на месечно новчано примање дошло до промене од утицаја на смањење права и уколико јесте, да одлучи по насталој промени.

12) Породични додаток

Право на породични додаток је право којим се обезбеђује материјална заштита корисника породичне инвалиднине признате по умрлом војном инвалиду коме је припадало право на додаток за негу. Признаје се износу 85% (корисницима чије домаћинство нема приходе од утицаја на право), односно у износу 60% (корисницима чије домаћинство остварује приходе од утицаја на право) од износа додатка за негу који је остваривао умрли војни инвалид. Остали услови за остваривање овог права су исти као и за остваривање права на месечно новчано примање (чл. 83. до 85.).

13) Борачки додаток

Одредбама чл 86. и 87. Закона прописано је право на борачки додаток. То је ново право, које припада борцу коме је утврђен статус борца по овом закону. Признаје се борцу старијем од 60 година живота уколико он и чланови његове уже породице који живе у домаћинству не остварују таксативно наведене приходе. Износ права се утврђује у одговарајућем процентуалном износу од најнижег износа пензије у осигурању запослених за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право, у зависности од категорије у коју је борац разврстан.

14) Накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите

Чланом 88. прописано је право на накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите. Новина у остваривању овог права је да у накнади

наведених трошкова учествује и корисник свим својим примањима признатим по овом закону, с тим што му се за личне потребе обезбеђује износ од 25% од укупног износа тих примања.

15) Новчана накнада за набавку путничког моторног возила

Одредбама чл. 89. до 92. прописано је право војних инвалида I групе на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. У односу на решење овог права по сада важећим пропису новина је да се кориснику не додељује путничко моторно возило, већ новчана накнада за његову набавку у износу шеснаест просечних нето зарада за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право.

16) Право на посебан пензијски стаж

Чланом 93. прописано је да борац коме је статус борца признат решењем надлежног органа по овом закону има право да му време проведено у рату, односно оружаним акцијама призна у посебан пензијски стаж по прописима из области пензијског и инвалидског осигурања.

17) Право на решавање стамбених потреба

Чланом 94. прописано је право на решавање стамбених потреба корисника права по овом закону, на тај начин што је јединица локалне самоуправе обавезана да када гради станове за социјално становање, у складу са делом стварно исказаних стамбених потреба, издвоји одговарајући удео (не мањи од 10%) од укупне вредности планираних инвестиција по пројектима за изградњу станова за социјално становање на њеној територији, укључујући и 10% од укупне вредности планираних инвестиција по пројектима других облика решавања стамбених питања (као на пример повољније кредите, субвенције за куповину имања, реновирање или изградњу кућа и др.) за решавање стамбених потреба корисника борачко – инвалидске заштите. Критеријуме за расподелу ових станова прописале локална самоуправа. Право на куповину стана под повољнијим условима може остварити борац, члан породице палог борца, ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид у складу са прописима којима се уређују посебни услови за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности. Средства предвиђена за решавање стамбених потреба обезбеђују се у буџету јединице локалне самоуправе.

18) Накнада трошкова путовања

Одредбама чл. 95. до 98. прописани су начин и услови за остваривање накнаде трошкова путовања (коју чине: трошкови превоза у унутрашњем саобраћају железницом или аутобусом). Право је пренето из сада важећег савезног и републичког закона, без измена у делу који се односи на трошкове превоза, с тим што није прописано и право на дневнице за време проведено на путовању. Право припада корисницима по овом закону када користе превоз у друго место у поступцима који се покрећу по службеној дужности и у поступцима који се покрећу по захтеву странака уколико им захтев коначним решењем буде позитивно решен.

19) Бесплатна и повлашћена вожња

Одредбама чл. 99. до 103. прописани су услови и начин остваривања права на бесплатну и повлашћену вожњу, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине. Право је пренето из сада важећих прописа. Новина је да је број вожњи уз повластицу на годишњем нивоу повећан са три на седам вожњи (за војне инвалиде и цивилне инвалиде рата), односно са једне на две вожње (за кориснике породичне инвалиднине). Искључена је могућност

коришћења авиона као превозног средства. Осталим корисницима задржан је број возњи по сада важећим прописима.

20) Право на „Борачку споменицу“

Одредбама чланова од 104. до 106. установљава се „Борачка споменица“ као национално признање борцу.

21) Право на легитимацију

Одредбама чл. 107. до 110. прописано је ново право - право на легитимацију. Право припада корисницима права по овом закону. Легитимација представља јавну исправу којом се доказује својство које је имаоцу легитимације признато. Прописани су основни услови за доделу и коришћење ове легитимације.

22) Право на приоритет у запошљавању

Приоритет у запошљавању прописан је одредбом члана 111. Органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања уколико испуњавају услове из конкурса, односно огласа под истим условима, дају приоритет у запошљавању следећим лицима по редоследу по коме су наведена:

- а) дете палог борца;
- б) ратни војни инвалид;
- в) борац.

23) „Равногорска споменица 1941.“

Чланом 112. прописано је право на „Равногорску споменицу 1941.“. Право је пренето из сада важећег закона, којим су носиоци ове споменице изједначени са носиоцима „Партизанске споменице 1941.“. Прописан је изглед споменице, услови за додељивање споменице и права која припадају носиоцу споменице.

24) Помоћ у случају смрти

Одредбама чл. 113. до 116. прописани су услови и начин остваривања права на помоћ у случају смрти корисника по овом закону. Право садржи следеће видове помоћи:

- Накнада погребних трошкова: припада лицу које сахрани корисника права по овом закону; утврђена је у износу накнаде погребних трошкова умрлог корисника пензије по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, осим у случају смрти носиоца „Партизанске споменице 1941.“, шпанског борца, лица одликованог Орденом карађорђевог звезда с мачевима (за које накнада износи 300% од основице) и смрти лица одликованог Орденом народног хероја (за кога накнада износи 500% од основице).

- Једнократна помоћ у случају смрти корисника: припада наследницима умрлог војног инвалида и корисника месечног новчаног примања оствареног по основу признатог својства војног инвалида, права на породичну инвалиднину или својства борца. За умрле војне инвалиде право се признаје у двоструком износу личне инвалиднине коју је умрли инвалид остваривао (с тим што је најмањи износ ове помоћи износ инвалиднине војног инвалида треће групе), а за умрле кориснике месечног новчаног примања право се признаје у двоструком износу месечног новчаног примања које је умрли корисник остваривао (члан 114.).

- Накнада трошкова превоза умрлог корисника: припада лицу које је сносило трошкове превоза војног инвалида који умре ван свог пребивалишта (члан 115. и 116.).

25) Право борца на униформу

Одредбом члана 116. прописано је право борца на ношење униформе ветерана, чији састав, облик, боју, форму и обележја, као и начин ношења прописује министар.

ГЛАВА IV, КОРИШЋЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА (чл. 117. до 132.)

Одредбама чл. 117. до 132. уређена су питања везана за почетак остваривања права, коришћење права, промене од утицаја на остваривање права, сметње за остваривање и престанак права. У основи, задржана су решења из садашњих прописа. Битне новине у односу на садашња решења су:

1. Почетак остваривања права

Задржано је основно решење да се права признају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева. Међутим, није предвиђено и решење да се права признају и три месеца уназад, уколико је захтев поднет три месеца по испуњењу услова за признање права; изведена права признају се од дана када је кориснику коначним решењем признато основно право, односно од првог дана наредног месеца од дана признања својства борца (чл. 117.). Докази и основаност остваривања „Равногорске споменице 1941.” прописани су одредбом члана 118.

2. Коришћење права

Одредбама чл. 119. до 122. прописано је да су права по овом закону лична права и да се не могу преносити на друга лица. Корисници са пребивалиштем у иностранству могу остваривати личну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, породичну инвалиднину, додатак за родитеља палог борца и увећану породичну инвалиднину, а не и друга права прописана овим законом. Права призната по овом закону могу се остваривати док корисник има држављанство Републике Србије. Чланом 191. прописано је да кориснику коме су права призната по досадашњим прописима без држављанства Републике Србије престају призната права уколико до почетка примене овог закона није стекао ово држављанство.

Чланом 122. прописано је да за време док се налази на издржавању казне затвора кориснику месечног новчаног примања не припада ово примање, као ни друга права изведена из тог права, осим уколико издржава чланове уже породице у ком случају му припада 50% од износа месечног новчаног примања до шест месеци од дана ступања на издржавање казне.

3. Промене од утицаја на остваривање права

Прописана је обавеза корисника права прописаних овим законом да у року од 15 дана пријаве све промене које утичу на губитак или смањење права признатих по овом закону. Прецизирано је од када настале промене утичу на признато право (чл. 123. и 124.).

4. Сметње за остваривање и коришћење права и престанак права

Одредбама чл. 125. и 126. прописује се да се права по овом закону не могу признати, а уколико су иста призната престају: лицу које је пребегло непријатељу или је побегло из војске или са војне дужности, које је срађивало са непријатељем, само се ранило ради избегавања војне дужности, као и лицу осуђеном за одређена кривична дела (против уставног уређења и безбедности Републике Србије, против човечности и других добара заштићених међународним правом). Такође, члану породице не могу се признати права прописана овим законом по основу наведеног лица, а уколико су му призната

иста му престају. Правоснажна судска пресуда којом је припадник Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета или члан његове породице осуђен због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, представља сметњу за остваривање права по овом закону, осим уколико је оваква пресуда стављена ван снаге у поступку спроведеном по прописима о рехабилитацији ових лица.

Чланом 127. прописано је да права по овом закону не може остварити супружник, односно ванбрачни партнер, који је након смрти лица по коме остварује право склопио нови брак односно засновао ванбрачну заједницу. Уколико је супружник већ остварио наведена права, иста престају, осим ако су му права призната по основу неспособности за рад. Супружник, односно ванбрачни партнер, не може остварити права по овом закону а ако их је остварио иста му престају ако се не стара о детету са којим као сауживалац треба да користи права. Супружнику односно ванбрачном партнеру, се може поново успоставити право уколико настави да се стара о детету за време док исто користи право. Родитељ не може остварити права по овом закону по основу детета уколико је правоснажном судском пресудом потпуно лишен родитељског права.

Чланом 128. прописано је да војни и цивилни инвалид рата не може по основу истог оштећења организма истовремено користити права по овом закону и право на накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Чланом 129. прописано је да корисник права на додатак за негу по овом закону не може истовремено користити и новчану накнаду на име неге по другом правном основу.

Чланом 130. прописано је да, у циљу спречавања случајева да лице по истом чињеничном основу користи права из области борачко-инвалидске заштите и у Републици Србији и у другој држави, лице које је остварило право на личну или породичну инвалиднину у другој држави не може то право остваривати у Републици Србији, без обзира на то што је стекло држављанство Републике Србије или има пребивалиште у Републици Србији. У претходном периоду је извршено упоређивање података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите у Републици Србији и у Републици Српској при чему је утврђено да око 200 корисника истовремено по истом правном основу користе права из области борачко-инвалидске заштите у обе државе. У овим случајевима, на основу споразума који су закључили министари за борачко-инвалидску заштиту обе државе, призната права су задржана од старане државе која је прва признала права. Такође, права по овом закону не може остварити ни лице које се одрекло коришћења права по истом основу у другој држави.

Одредбама чл. 131. и 132. прописани су разлози за престанак права на породичну инвалиднину и инвалидски додатак због престанка испуњавања услова у вези заснивања радног односа, оснивања профитабилне организације или одбијања понуђеног запослења, као и услови под којима се право на инвалидски додатак може поново остварити.

ГЛАВА V, ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (чл. 133. до 176.)

1. Захтев

Одредбама чл. 134. до 140. прописано је да се поступак за признавање права по овом закону остварују по поднетом захтеву. Легитимација о признатом својству по овом закону и књижица за повлашћену вожњу издаје се по службеној дужности. Захтев за признавање права по основу оштећења организма насталог услед ране, повреде или озледе, односно погибије или

смрти члана породице може се поднети без рока ограничења, а права по основу оштећења организма насталог по основу болести или по основу члана породице који је умро од болести може се поднети у прописаном року.

2. Доказивање

Одредбама чл. 141. и 142. прописано је да се статус борца доказује на основу оригиналних писмених доказа из времена учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру, на основу писаних података којима располаже надлежни орган, на основу решења надлежног органа којим је борцу време проведено у рату признато у посебан пензијски стаж или на основу решења донетог у поступку спроведеном по овом закону.

Одредбама чл. 143. до 150. прописују се врсте доказних средстава којима се може утврдити да је рана, повреда или озледа болест задобијена под околностима прописаним овим законом и врста медицинске документације којом се утврђују настала телесна оштећења. Прописано је, поред осталог, да је за утврђивање околности настанка телесног оштећења по основу ране, повреде и озледе релевантна само медицинска документација о лечењу која потиче из одређеног периода од престанка околности под којима је задобијена. Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе право по одредбама овог закона погинуло или умрло утврђује се само писменим доказним средствима из времена када је то лице погинуло, умрло или нестало. Писменим доказним средством не може се сматрати изјава странке или другог лица, као ни упис у војну књижицу који је извршен без позива на одговарајућу службену евиденцију. Надлежна јединица или установа војске, односно надлежни орган Министарства унутрашњих послова је дужан да изда уверење о околностима под којима се случај догодио. Околности под којима је цивилно лице задобило рану, повреду или озледу, односно изгубило живот, утврђују се на основу записника о извршеном увиђају и других аката надлежних органа унутрашњих послова, односно правосудних органа. Одредбама чл. 151. и 152. прописано је да се за кориснике којима се исплата врши у иностранству, докази о животу прибављају сваких 6 месеци, а докази о томе да дете испуњава услове у погледу школовања сваке године. Доказ за корисника који се школује у иностранству да је завршио одређени степен школе мора бити нострификован. За остваривање права на инвалидски додатак потврда о висини зараде подноси се сваког месеца, потврда о висини остварене пензије шестомесечно, а остали докази сваких годину дана.

Одредбама чл. 153. и 154. прописане су лекарске комисије на основу чијег налаза и мишљења се утврђују инвалидитет, постојање више оштећења која одговарају инвалидитету I групе, вероватноћа промене процента инвалидитета, додатак за негу, ортопедски додатак, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, потреба војног инвалида за медицинско-техничким помагалом, као и друге чињенице са медицинског аспекта битне за одлучивање о правима по овом закону и то: првостепена, другостепена и посебна лекарска комисија. Прописан је састав ових комисија, начин њиховог рада и врста медицинске документације на основу којих комисије дају налаз и мишљење.

3. Првостепени управни поступак

Одредбама чл. 155. до 157. прописано је да по захтеву за признање права по овом закону, као и по захтеву за утврђивање статуса борца и разврставање у категорију борца који поднесе корисник који има пребивалиште у Републици Србији у првостепеном поступку решава општинска односно градска управа према месту пребивалишта подносиоца захтева. Наведени орган је надлежан и

за издавање легитимације корисника по овом закону и књижице за остваривање права на повлашћену возњу

У првостепеном поступку по захтеву лица које има пребивалиште у Републици Хрватској решава Градска управа Новог Сада, по захтеву лица које има пребивалиште у Републици Румунији решава општинска управа Вршац, а по захтеву лица из осталих земаља Градска општина Стари Град у граду Београду, осим уколико је о захтеву лица са пребивалиштем у иностранству пре напуштања територије Републике Србије већ одлучивао други орган на територији Републике Србије, када исти задржава надлежност (до сада је надлежност за решавање по захтевима лица са пребивалиштем у иностранству одређивана подзаконским актом - Упутством). Првостепени органи обављају наведене послове као поверене. Оваквим прописивањем надлежности решавање о правима из области борачко-инвалидске заштите усаглашава са уставним решењима и решењима из Закона о локалној самоуправи, по којима републичке прописе извршавају републички органи управе, а општини се може поверити обављање ових послова само законом. Првостепено решење подлеже претходној контроли од стране овлашћеног службеног лица првостепеног органа.

4. Другостепени управни поступак

Чланом 158. прописано је да о правима из овог закона у другом степену решава надлежно министарство, а за територију Аутономне покрајине Војводина и територију града Београда одговарајући орган Аутономне покрајине Војводина, односно града Београда.

Одредбама чл. 159. до 166. прописана су права чија ревизија се обавезно врши од стране надлежног другостепеног органа. Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба о ревизији и жалби решава се истим решењем. На захтев другостепеног органа, првостепени орган је дужан да у року од 15 дана достави решење ради ревизије. Ако ревизија не буде извршена у року од три месеца од истека рока за жалбу или у року од три месеца од достављања налаза и мишљења које је другостепена лекарска комисија дала на основу свог упута на специјалистичко испитивање лица на које се односи решење, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на то решење. У поступку ревизије обавезно је и прибављање налаза и мишљења другостепене лекарске комисије када је у питању утврђивање чињенице да ли је болест у узрочној вези са вршењем војне службе, проценат инвалидитета, степен ортопедског додатка, степен додатка за негу, оштећење организма по основу кога се признаје право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. Потпуну неспособност за рад утврђују надлежне лекарске комисије по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

5. Управни спор

Чланом 167. прописано је да се против коначног решења донетог по жалби, као и против решења донетог у вршењу ревизије може се покренути управни спор.

6. Поступак по променама од утицаја на право и код привремено признатих права

Одредбама чл. 168. до 172. прописан је поступак по променама од утицаја на призната права и начин одлучивања по овим променама. Основно решење је да се поступак ради одлучивања по променама које утичу на смањење обима или престанак права признатих по овом закону покреће по службеној дужности, а по променама које утичу на повећање обима признатог права се покреће по захтеву корисника. Корисник је у обавези да активно учествује у наведеним поступцима. Сходно члану 170. првостепени орган по службеној дужности

спроводи поступак за доношење новог решења о праву које је по овом закону призната привремено. Уколико корисник коме је привремено признато право, онемогући да лекарска комисија да налаз и мишљење по истеку привремености, поступак за признање права ће се обуставити, а у случају да поново поднесе захтев за признање овог права исто ће му се признати почев од првог дана наредног месеца од дана подношења тог захтева.

Одредбама чл. 173. и 174. прописани су следећи поступци: поступак повећања процента инвалидитета уколико код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на повећање процента инвалидитета признатог коначним решењем; поступак за поновно признање својства по захтеву за утврђивање процента инвалидитета који поднесе лице коме је престало својство инвалида због смањења процента привремено признатог инвалидитета испод минималног процента; поступак по захтеву лица коме је раније поднет захтев за признавање тог својства по основу ране, повреде или озледе одбијен због недовољног процента инвалидитета.

7. Трошкови поступка и трошкови за извршавање Закона

Одредбама чл. 175. и 176. прописује се да се у поступку за остваривање права по овом закону не плаћају таксе и да се трошкови за остваривање права по овом закону обезбеђују у буџету Републике Србије.

ГЛАВА VI, ЈЕДИНСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА (чл. 177. до 182. Закона)

1. Јединствена евиденција података о корисницима права из области борачко инвалидске заштите

Одредбама чл. 177. и 178. прописано је овлашћење надлежног министарства да води јединствену евиденцију података о корисницима права по овом закону, оствареним правима, члановима корисничког домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства. Сагласно прописима о заштити података о личностима, таксативно су наведени лични подаци о корисницима о којима ће се водити евиденција. Евиденција се води путем јединственог информационог система. Јединствени информациони систем биће и основа за исплате права. Непосредан унос података у евиденцију врши првостепени орган и исти је одговоран за њихову тачност. Обрада података је неопходна у циљу извршења законом прописаних овлашћења, а у складу са прописом који регулише заштиту података о личности. Имајући у виду да је за поједине маргинализоване групе потребно обезбедити посебну заштиту и да су подаци који се прикупљају потребни за креирање политика, неопходно је прикупљати податке из категорије посебних врста података о личности.

2. Исплата новчаних износа права

Одредбама чл. 179. до 181. прописано је да се исплата месечних новчаних примања врши на основу Јединствене евиденције података. Налогодавац исплата је првостепени орган.

3. Повраћај неосновано остварених примања

Чланом 182. прописано је да је корисник коме је извршена исплата на коју није имао право у обавези да изврши повраћај остварених новчаних износа. Првостепени орган решењем утврђује неосновано примљен износ, период у коме је исти остварен и начин повраћаја неоснованог примања. Новчана примања по овом закону која доспевају месечно застаревају у складу са прописима о застарелости потраживања. Уколико се корисник не сагласи да изврши повраћај неправилно примљеног износа, повраћај ће се остварити у судском поступку.

ГЛАВА VII, КОНТРОЛА НАМЕНСКОГ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА И НАДЗОР НАД РАДОМ ОРГАНА У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ (чл. 183. и 184.)

Одредбама чл. 183. и 184. прописано је овлашћење министарства надлежног за послове борачко инвалидске заштите да врши надзор над радом првостепених органа којима су поверени послови државне управе у овој области, у складу са законом којим се уређује државна управа. О извршеном надзору саставља се записник који се уручује првостепеном органу, на основу чега министарство доноси решење којим првостепеном органу налаже мере за отклањање неправилности, по којим је тај орган дужан да поступа. Против наведеног решења може се изјавити жалба Влади. Надлежно министарство има овлашћење да може органима којима је поверено извршавање овог закона давати обавезне инструкције за извршавање тих послова.

ГЛАВА VIII, УДРУЖЕЊА (чл. 185. до 188.)

Одредбама чл. 185. до 188. прописано је да ради унапређивања области борачко-инвалидске заштите, неговања традиције ослободилачких ратова Србије и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења и савези бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине и неговаоца традиција ослободилачких ратова Србије, у складу са законом којим се уређују удружења.

Удружења која су од посебног друштвеног значаја за унапређивање области борачко инвалидске заштите, заштите цивилних инвалида рата и неговања традиције ослободилачких ратова Србије одређује Влада, на предлог министра надлежног за борачко инвалидску заштиту. Средства за остваривање програма и циљева ових савеза и удружења обезбеђивала би се у буџету Републике Србије.

ГЛАВА IX, КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (члан 182.)

Чланом 189. прописани су прекршаји и висине новчаних казни за учињене прекршаје за које се може казнити одговорно лице и извршилац послова у надлежном органу. У питању су случајеви када се чињењем или нечињењем врше повреде одредаба закона битне са становишта осигурања материјалних и процесних претпоставки за остваривање законности у овој области.

ГЛАВА X, ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 190. до 213.)

Глава десета закона – прелазне и завршне одредбе, садржи решења којима се уређује прелазак на примену новог закона у односу на законе који су важили до његовог ступања на снагу, полазећи од промена у стварима статусног карактера код појединих права и код одредаба о поступку. Већина тих решења садржи одредбе о поступању надлежних органа по службеној дужности у циљу ефикаснијег споровођења одредаба новог закона.

Члан 190. садржи основно решење да ће се права призната до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе, по основу који није прописан овим законом, задржати и остваривати под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом, уколико овим законом није другачије прописано.

Чланом 191. прописано је да корисницима којима су права призната без држављанства Републике Србије престају призната права даном ступања на снагу овог закона, уколико нису стекли држављанство Републике Србије, осим

за ратног војног инвалида који је стекао право до дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 192. прописано је да супружник борца погинулог у оружаним акцијама после 27. априла 1992. године, коме је као сауживалоцу са дететом било признато право на породичну инвалиднину по прописима који престају да важе и исто престало када и детету због тога што није имао потребне године живота да би му се признало право као самосталном кориснику, може поново остварити право на породичну инвалиднину након што испуни услове у погледу година живота.

Чланом 193. прописани су поступак и услови превођење својства мирнодопског војног инвалида у својство цивилног инвалида рата лицима којима је ово својство признато као цивилним лицима по основу телесног оштећења задобијеног у својству запосленог у дипломатском или конзуларном представништву Републике Србије или на путу у то представништво у вези са обављањем службене дужности из надлежности Републике Србије.

Чланом 194. прописано је да се захтев за остваривање права на породичну инвалиднину по умрлом цивилном инвалиду рата може се поднети у року од годину дана од дана смрти цивилног инвалида рата.

Чланом 195. прописан је поступак признавања повећања износа личне инвалиднине за 25% од основице инвалидима код којих постоји више оштећења која одговарају инвалидитету I групе.

Чланом 196. прописано је да ће се право на месечно новчано примање за време незапослености које су остварили ратни војни инвалиди V до X групе по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 8/19), остваривати као право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида. Право је утврђено у износу 63% од основице.

Одредбама чл. 197. и 198. прописано је да Носиоци „Партизанске споменице 1941.”, борци народноослободилачког рата, борци шпанског национално-ослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године, лица одликована Орденом народног хероја, орденом Карађорђевог звезде с мачевима или златном медаљом Обилића, као и чланови њихових породица задржавају права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона. Таксативно су наведена права, начин њиховог даљег остваривања, начин обрачунавања износа права и износи права.

Чланом 199. таксативно су наведена права призната по прописима који престају да важе почетком ступања на снагу овог закона и права на која ће се превести и признати у складу са овим законом у погледу назива права, прописаној основици за утврђивање износа права, процентуалним износима права од основице и начину усклађивања. Прописани су рокови у којима ће се спровести поступак наведеног превођења, уз прецизирање да се права по решењима донетим у поступку превођења признају од почетка примене овог закона.

Чланом 200. прописано је да ће се поступци вођени по захтевима за признање права по Закону о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица и Уредби о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите који нису решени до дана почетка примене овог закона, решити на начин, по поступку и у износима прописаним аналогним правима из чл. 197, 198. и 199. овог закона.

Чланом 201. прописан је поступак у вези права која су призната по прописима из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата АП Војводина и АП Косова и Метохије. Наиме, ови прописи су престали да важе сходно одредбама члана 3. став 1. и члана 5. став 1. Уставног закона о

изменама и допунама Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 20/93), а права призната по тим прописима настављају да се остварују по прописима по којима су призната, до доношења републичког закона којим ће се уредити њихово даље остваривање. Сагласно наведеном, исплата наведених права престаје истеком месеца у коме је овај закон ступио на снагу, са којим даном престаје и важење решења којима су права призната, о чему није потребно доносити посебна решења. Остваривање ових права за период од почетка примене овог закона уређено је одредбама чл. 198. и 199, сходно којима ће се превести на одговарајућа права прописана овим законом.

Чланом 202. даје се правни основ да се војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине који су за време постојања СРЈ уведени у исплату права признатих решењем надлежних органа других република некадашње СФРЈ, призната права преведу на права утврђена овим законом. Ово под условом да имају држављанство Републике Србије, пребивалиште не територији Републике Србије и да су у исплати наведених права на дан ступања на снагу овог закона. Ради се о корисницима права из области борачко инвалидске заштите по прописима некадашње СФРЈ који су због ратних дешавања избегли на територију Републике Србије, а исплата права им је успостављена као вид хуманитарне помоћи.

Чланом 203. даје се правни основ да се војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине признатим у Републици Српској, који су преузети у систем борачко инвалидске заштите Републике Србије и којима је по прописима Републике Србије успостављена исплата права у Републици Србији на основу посебно закључених протокола о сарадњи надлежних органа СРЈ и Републике Србије, преведу наведена права и признају под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом. Ради се о следећим протоколима: Протокол о сарадњи Савезног министарства за рад, здравство и социјалну политику Савезне Републике Југославије и Министарства за питања бораца, жртава рата и рада Републике Српске у области борачко-инвалидске заштите, потписан у Бањалуци 26. јуна 2000. године; Протокол о сарадњи Министарства за социјална питања Републике Србије и Министарства рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске, потписан у Београду 27. новембра 2003. године, допуњен 18. новембра 2005. и 29. новембра 2006. године.

Чланом 204. дат је правни основ да цивилни инвалид рата односно корисник права на месечно новчано примање по основу цивилне жртве рата или умрлог цивилног инвалида рата, код кога је телесно оштећење, односно смрт или нестанак настао ван територије Републике Србије и коме су до почетка примене овог закона ова права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, може и даље користи призната права у обиму, на начин и под условима прописаним овим законом.

Чланом 205. уређено је питање остваривања ортопедских и других медицинско-техничких помагала сагласно члану 63. овог закона. Сходно наведеној одредби, у основи, војни инвалид остварује право на медицинско техничка помагала у складу са прописима из области здравства. Међутим, за оштећења организма по основу којих је војном инвалиду признато својство, војни инвалид има право на протезе за горње и доње екстремитете, ортозе и инвалидска колица у већем стандарду од стандарда по прописима из области здравства, тј. у обиму, стандарду и садржини коју прописује надлежни министар. Сагласно наведеном решењу захтеви за признање ортопедских, односно медицинско техничких помагала поднети до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, а која нису прописана овим законом,

односно подзаконским актом донетим на основу овог закона, ће се одбити, а права на оваква помагала која су била призната до почетка примене овог закона престају истеком њиховог рока трајања.

Чланом 206. прецизира се почетак истека рока од седам година за поновно признање права на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. Ово сходно новом решењу овог права, по чл. 89. овог закона, по коме се уместо права на путничко моторно возило признаје право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

Члан 207. прописује да ће се одбити захтеви за исплату права у Републици Србији на основу решења које је донео надлежни орган у Републици Србији а исплату му на дан ступања на снагу овог закона није вршила Република Србија, већ нека од бивших република СФРЈ, без обзира на његово садашње држављанство и пребивалиште. Такође ће се одбити и захтев за успоставу исплате права у Републици Србији на основу решења друге републике СФРЈ, СРЈ, односно Државне заједнице Србија и Црна Гора.

Чланом 208. прописано је да корисници којима су права призната као лицима неспособним за привређивање, односно неспособним за рад, по прописима који престају да важе даном почетка примене овог закона, сматрају се неспособним за рад и у смислу овог закона.

Чланом 209. прописано је да ће се исплата права по овом закону вршити и после почетка примене овог закона по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, док се не стекну услови да се ова исплата успостави преко Јединствене евиденције података о корисницима права из области борачко инвалидске заштите сагласно члану 178. овог закона.

Чланом 210. прописано је да ће се прописи за спровођење овог закона донети до почетка примене овог закона, до када ће се примењивати сада важећи подзаконски акти.

Одредбом члана 211. наведени су прописи који престају да важе почетком примене овог закона (сви сада важећи прописи из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата).

Одредбом члана 212. прописује се да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС”, а да ће се примењивати почев од 1. јануара 2021. године.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона средства су обезбеђена у буџету Републике Србије за 2020. годину у оквиру раздела 30 – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 Борачко-инвалидска заштита, Функција 010 - Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 – Права корисника борачко-инвалидске заштите, Економска класификацији 416 – Награде запосленима и остали посебни расходи у износу од 800.000,00 динара, Економска класификација 423-Услуге по уговору у износу од 15.000.000,00 динара, Економској класификацији 472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета у износу од 14.311.580.000,00 динара и Економској класификацији 483-Новчане казне и пенали у износу од 60.000.000,00 динара.

За спровођење овог закона у 2021. и 2022. години потребно је обезбедити додатна средства у оквиру раздела 30 – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 Борачко-инвалидска заштита, Функција 010- Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 – Права корисника борачко-инвалидске заштите, Економска класификацији 472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета у износу од 2.620.175.390,13 динара.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

За реализацију свих поступака прописаних законом а у циљу остваривања права корисника, потребно је благовремено спровести поступке јавних набавки, донети подзаконска акта, припремити решења којима ће права призната по прописима који важе до почетка примене овог закона бити преведена и призната у складу са овим законом. С обзиром на наведено предлаже се доношење овог закона по хитном поступку да не би наступиле штетне последице по рад органа и организација.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА

Према важећим прописима из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата, права из обе области (према подацима за месец јул 2019. године) користи укупно корисника и то:

- 13853 инвалида, од чега:
- 9147 ратних војних инвалида,
- 3801 мирнодопских војних инвалида,
- 905 цивилна инвалида рата,
- и 11431 чланова породица палих бораца, умрлих војних

инвалида, умрлих цивилних инвалида рата и породица цивилних жртава рата.

Сваки корисник права остварује по наведеним прописима обично више различитих права. За исплату свих права која су прописана Предлогом закона за наведене кориснике као и за борце који немају признато својство ратног војног инвалида потребна су додатна средства у износу од 218.347.949,19 динара на месечном нивоу, односно од 2.620.175.390,13 динара на годишњем нивоу.

1. Који су проблеми које закон треба да реши?

Овим законом потребно је решити следеће проблеме:

- Проблем неусклађености прописа из области борачко-инвалидске заштите са Уставом Републике Србије. Закони који регулишу ову материју донети су пре него што је Република Србија постала самостална држава;

- Постојање великог броја прописа којим је регулисана ова материја. Садашња заштита бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата, уређена је у више закона, прописима аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије, уредбама Владе. У примени су два паралелна закона којима се регулишу права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата: Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, бр. 137/04 и 69/12 УС и 50/18) – који је у време доношења био републички закон) и Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 – исправка и 25/00 – УС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 – др. закон, 111/09 – др. закон и 50/18) – који је у време доношења био савезни закон);

- Застарелост и превазиђеност појединих одредаба прописа из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата (с обзиром на услове који су постојали у време њиховог доношења и садашње услове);

- Неусаглашеност са одредбама закона и прописа из других области а који су у вези са одредбама прописа из области борачко инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата;

- Непостојање одредаба које регулишу права бораца из оружаних сукоба 90- тих и рата 1999. године.

2. Који су жељени циљеви доношења закона?

- Усклађеност закона са Уставом Републике Србије.

- По први пут, јединствено за територију Републике Србије, уредити област борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата.

- Извршити кодификацију свих прописа у овој области, чиме ће се јединствено регулисати права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата на територији целе Републике Србије.

- Обезбедити већи степен законитости у овој области, тако што ће се отклонити неусаглашеност са одредбама закона и прописа из других области а који су у вези са одредбама прописа из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата (нпр. регулисати законом обавезу вођења јединствене евиденције података, која је сада регулисана Правилником о Јединственој евиденцији података о корисницима права у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 54/08) а не законом, одстранити превазиђене одредбе из прописа, обезбедити бољи преглед материје, створити услове за бољу практичну примену законских решења и тиме, извршити прецизирање одређених појмова, поступка за остваривање права, доказних средства, услова за коришћење права, надзор над извршавањем овог закона и др.

- Прописати одређена права за борце из оружаних сукоба 90- тих и рата 1999. године.

- Да се у основи не умањује ниво до сада остварене заштите.

- Да обим заштите чланова породица не буде већи од заштите коју би носилац права могао да оствари по овом закону.

3. Да ли су разматране могућности за решавање проблема без доношења закона?

Чланом 97. тачка 10. Устава Републике Србије, утврђено је да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области борачко-инвалидске заштите, а одредбом члана 69. став 4. Устава прописано је да се инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа посебна заштита, у складу са Законом.

С обзиром на наведено, материја борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата мора се регулисати законом.

Уколико и даље остају на снази важећи прописи (тзв. Status quo опција) остају и нерешени проблеми из тачке 1. ове анализе. Оваква ситуација

се не може превазићи ни у случају да се спроведу акције у циљу боље примене ових прописа.

У циљу превазилажења наведених проблема донети су: Предлог закона о изменама и допунама Закона о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник РС“, број 50/18), као и Предлог закона о изменама и допунама Закона о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени гласник РС“, број 50/18). Наведеним изменама и допунама ових закона само је делимично уређена материја борачко-инвалидске заштите односно њима се првенствено регулисао начин исплате новчаних износа по признатим правима као и њихово усклађивање.

4. Зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема?

Доношењем Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица отклониће се неслагласности прописа о борачко-инвалидској заштити и заштити цивилних инвалида рата са Уставом и осталим прописима, решити проблем превазиђености и неусаглашености појединих одредаба важећих прописа из ове области, свеобухватно ће се регулисати материја заштите ове популације, обезбедити прегледност и јединствено поступање органа надлежних за спровођење овог закона.

5. На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из овог закона утицаће на борце, војне инвалиде, цивилне инвалиде рата, чланове породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата.

Решења из закона ће такође утицати и на све органе који решавају о правима наведених корисника (првостепене органе - општинске, односно градске органе надлежне за борачко-инвалидску заштиту и министарство као надлежни другостепени орган).

Утицај који овај пропис производи је свакако позитиван. Позитивни ефекти закона првенствено су: потпуно регулисање материје која се односи на права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата, као и усаглашавање са Уставом и другим позитивним прописима.

I

Овим законом предвиђа се нова категорија корисника која није постојала по досадашњим прописима а то су борци који су учествовали су у оружаним акцијама 90 – тих, у рату 1999. и који ће учествовати у неком будућем рату, а који под наведеним околностима нису задобили телесно оштећење. За ову категорију корисника прописују се и нова права а то су:

1. **Право на борачки додатак**, који се признаје по одређеним условима борцу старијем од 60 година који је материјално необезбеђен, као вид материјалног обезбеђења. Право се признаје у одговарајућем проценту од најнижег износа пензије у осигурању запослених за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право, зависно од категорије у коју је борац разврстан.

2. **Право на посебан пензијски стаж**,

3. **Право на легитимацију борца**,

4. **Право на „Борачку споменицу“**

5. Право борца на униформу.

II

Поред наведених, прописују се и друга нова права а то су:

1. **Право на решавање стамбених потреба** (прописује се обавеза јединице локалне самоуправе да најмање 10% од вредности укупног броја станова издвоји за решавање стамбених потреба војних инвалида, цивилних инвалида рата, корисника породичне инвалиднине, бораца 1. категорије и корисника МНП-а);

2. **Право на легитимацију**, које могу остварити, осим лица коме је признат статус борца и: војни инвалид, цивилни инвалид рата, родитељ, супружник и дете палог борца, војника умрлог или погинулог у Војсци, цивилне жртве рата, умрлог војног инвалида и умрлог цивилног инвалида рата. Легитимација представља јавну исправу којом се доказује да је имаоцу легитимације признато наведено својство;

3. **Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота** а остварио је право на пензију – које се признаје ратном војном инвалиду I до IV групе у месечном износу који представља разлику између 100% основице (износа просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право) и остварене пензије и право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота који није остварио право на пензију – које се признаје ратном војном инвалиду I до IV групе који је старији од 65 година живота а није остварио право на пензију у месечном износу 100% од основице (износа просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право);

4. **Право на породичну инвалиднину чланова породице умрлог цивилног инвалида рата I групе који је користио додатак за негу и помоћ**, која се исплаћује у износу као за кориснике породичне инвалиднине умрлог војног инвалида.

III

Одређена права која су до сада признавана прописана су у већем износу а то су:

1. **Лична инвалиднина** ратних војних инвалида, мирнодопских војних инвалида и цивилних инвалида рата - Повећани су износи свим групама личне инвалиднине. Оваквим решењем, због континуираних захтева корисника и због тога што су им то претходне Владе обећавале, делимично су враћене допунске личне инвалиднине, које су биле признате уредбама Владе Републике Србије које су донете у инфлаторном периоду 1992/93 године ради одржавања нивоа ових примања, а које су укинуте 2006. године. Повећан је износ личне инвалиднине за 25% од основице најтежим инвалидима који имају више оштећења која одговарају инвалидитету 100% I групе. Такође, промењена је основица за одређивање новчаних износа личне инвалиднине и иста представља износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право.

2. **Породична инвалиднина**, чији су корисници чланови домаћинства палог борца, лица које је погинуло или умрло у Војсци, као и умрлог војног инвалида - повећане су из истог разлога због кога су повећане и личне инвалиднине (делимично враћање раније укинутих допунских породичних инвалиднина). Такође, промењена је основица за одређивање новчаних износа личне инвалиднине и иста представља износ просечне месечне зараде без

пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право).

3. Право на инвалидски додатак незапослених РВИ. Проширен је круг корисника овог права, које је до сада било признато као накнада за време незапослености, само незапосленим ратним војним инвалидима од I до IV групе. Сада је ово право признато под истим условима, осим по номиналном износу права, и незапосленим ратним војним инвалидима од V до X групе. Ови војни инвалиди су до сада право за случај незапослености остваривали по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаных акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 42/06) под називом право на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе, у истом износу. Међутим, по наведеној уредби ово право су могли остваривати само корисници тог права на дан доношења Уредбе, а не и нови корисници. Сада ће ово право моћи да остваре и нови ратни војни инвалиди од V до X групе, односно сви ратни војни инвалиди који имају мање од до 65 година живота, уколико нису у радном односу.

4. Право на бесплатну и повлашћену. Новина је повећање броја повлашћених вожњи са три на седам путовања (за војне инвалиде и цивилне инвалиде рата) а за кориснике породичних инвалиднина са једног на два путовања.

До повећања износа по признатим правима дошло је због промене основице за одређивање новчаних примања: додатак за родитеља палог борца, увећана породична инвалиднина, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида од I до IV групе, инвалидског додатка ратног војног инвалида у радном односу, новчана накнада за набавку путничког моторног возила, месечно новчано примање, породични додатак.

IV

Називи одређених права су промењени у односу на досадашње прописе:

1. **Борачки додатак** (мења се у право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу),

2. **Накнада за време незапослености** за ратне војне инвалиде од I до IV групе (које је до сада било прописано законом) и **месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе** (које је до сада било прописано уредбом) мења се у право инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида,

3. **Бањско и климатско лечење** (мења се у право на бањско климатски опоравак). Уместо досадашњег права на бањско климатско лечење (које се због недостатка средстава није реализовало још од 1998. године, када је донет Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца закона - који престаје да важи доношењем овог закона, прописано је право на бањско климатски опоравак, који ће се реализовати по посебном акту министра, у складу са финансијским могућностима.

4. Право на путничко моторно возило (мења се у право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила,

5. Додатак за негу и помоћ војних инвалида и додатак за туђу негу и помоћ цивилних инвалида рата - на додатак за негу I, II или III степена;

6. Додатак за негу корисника месечног новчаног примања, повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу (мења се у додатак за негу IV и V степена),

7. Увећање породичне инвалиднине (мења се у додатак за родитеља палог борца),

8. Додатак за негу и помоћ преводи се у додатак за негу,

9. Повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу – на додатак за негу четвртог степена;

10. Изузетно месечно новчано примање, посебно месечно новчано примање, изузетна новчана накнада (припадају изузетно заслужним борцима НОР-а, преводи се на месечно новчано примање у измењеним износима).

6. Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Потребна средства за исплату права прописаних овим законом су планирана на Разделу 30 - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 - Борачко инвалидска заштита, Функција 010 - Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 - Права корисника борачко инвалидске заштите, Економска класификација 416-Награде запосленима и остали посебни расходи – у складу са лимитима, Економска класификација 423-Услуге по уговору – у складу са лимитима, Економска класификација 483-Новчане казне и пенали - у складу са лимитима, а Економска класификација 472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета - потребна су додатна финансијска средства на годишњем нивоу у износу од 2.620.175.390,13 динара.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Позитивне последице доношења закона су такве да оправдавају трошкове које ће он створити.

8. Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон нема директног утицаја на стварање нових привредних субјеката и тржишну конкуренцију.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

У току припреме текста Нацрта закона непосредно су обављене консултације са преко 50 удружења из области борачко-инвалидске заштите,

која су изнела усмене предлоге и сугестије на текст Нацрта закона. Потом је писмене примедбе и сугестије на наведени текст дало 21 удружење, као и одређени појединци. Наведене предлоге, примедбе и сугестије су биле предочене Радној групи за израду Нацрта закона, која их је разматрала.

У саставу Радне групе били су представници министарстава: Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства финансија, Министарства одбране, Министарства просвете, Министарства здравља, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Управног суда и Правног факултета. Чланови радне групе преносили су ставове својих министарстава у вези са одредбама Нацрта закона. Сем тога, обављене су непосредне консултације о одредбама Нацрта закона са Министарством просвете, Министарством здравља, Министарством за државну управу и локалну самоуправу и Министарством грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије донео је дана 23. априла 2019. године Закључак 05 број: 011-4127/2019, којим је одредио спровођење јавне расправе и усвојио Програм јавне расправе о Нацрту закона. Јавна расправа о Нацрту закона спроведена је у периоду од 13. маја до 3. јуна 2019. године и иста је почела објављивањем текста Нацрта закона на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и на Порталу е-управе.

Трибине за расправу о Нацрту закона биле су организоване у:

- 1) Врању, дана 13. маја 2019. године, са почетком у 11 часова, у сали Скупштине града Врања, Краља Милана број 1;
- 2) Лесковцу, дана 13. маја 2019. године, са почетком у 17 часова, у сали Скупштине града Лесковца, Пана Ђукића 9-11;
- 3) Крагујевцу, дана 15. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Крагујевца, Трг слободе број 3;
- 4) Ужицу, дана 17. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Ужица, Димитрија Туцовића број 52;
- 5) Сјеници, дана 20. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине општине Сјеница, Краља Петра I број 1;
- 6) Краљевицу, дана 20. маја 2019. године, са почетком у 18 часова, у сали Скупштине града Краљева, Трг Јована Сарђа број 1;
- 7) Сомбору, дана 23. маја 2019. године, са почетком у 11 часова, у сали Скупштине града Сомбора, Трг цара Уроша број 1;
- 8) Зрењанину, дана 23. маја 2019. године са почетком у 17 часова, у сали Скупштине града Зрењанина, Трг слободе број 10;
- 9) Новом Саду, дана 27. маја 2019. године са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Новог Сада, улица Жарка Зрењанина број 2;
- 10) Зајечару, дана 29. маја 2019. године са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Зајечара, Трг ослобођења број 1;
- 11) Београду, дана 31. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали број 2 (сутерен) Градске управе Града Београда, улица 27. марта број 43-45;
- 12) Нишу, дана 3. јуна 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Ниша, 7. јула број 2.

У јавну расправу о Нацрту закона укључила су се многа удружења из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата, као и органи надлежни за борачко-инвалидску заштиту и многи појединци. Учесници у јавној расправи дали су многобројне примедбе на текст Нацрта закона, као и предлоге за његову измену или допуну, како лично на одржаним презентацијама, тако и путем поште или електронским путем (више стотина примедба и сугестија).

С обзиром на изузетно велики број примедба, предлога и сугестија који је пристигао у периоду трајања јавне расправе (посебно задњих

дана расправе), приступило се њиховој систематизацији и обради по темама. Обрада и систематизација изузетно великог броја примедба и њихово груписање захтевало је дужи временски период.

Предлози и сугестије са јавне расправе који су били усмерени на побољшање предложеног текста Нацрта закона и који су у духу концепта на којима се исти заснива, уграђени су у текст Нацрта закона.

10. Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Законом се предвиђа доношење подзаконских аката ради ближег уређивања питања из његовог делокруга. Организоваће се обуке и информативни састанци са запосленима у органима и организацијама који су задужени за обављање појединих послова утврђених овим законом, материјал ће бити доступан и на интернет страници надлежног министарства и Порталу Е-управе.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надлежно је за спровођење овог закона, за његову уједначену примену на територији Републике, као и за надзор и давање мишљења о његовој примени. Кадровски капацитети министарства, као и првостепених органа за спровођење одредаба овог закона у овом моменту нису довољни а с обзиром на то да се прописује превођење свих признатих права, што подразумева контролу великог броја предмета.

11. Анализа управљачких ефеката

За реализацију овог закона, прописано је овлашћење министарства надлежног за послове борачко инвалидске заштите да врши надзор над радом првостепених органа којима су поверени послови државне управе у овој области, у складу са законом којим се уређује државна управа. Другостепени органи који ће обављати послове борачко-инвалидске заштите су министарство, Градска управа Града Београда и Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

12. Кључна питања за анализу ризика

За спровођење закона обезбеђена је подршка војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица.

За спровођење закона нису обезбеђени довољни кадровски капацитети, како у јединицама локалних самоуправа, тако и у другостепеним органима.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

2. Назив прописа

Предлог закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица

Draft law on the rights of veterans, disabled veterans, civil war invalids and their families

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум),

а) Одредба Споразума која се односе на нормативну садржину прописа - НЕМА

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума - НЕМА

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума - НЕМА

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума - НЕМА

д) Веза са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију – НЕМА

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније

Не постоје релевантни прописи Европске уније са којима је потребно ускладити одредбе Предлога закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица

а) Навођење примарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

б) Навођење секундарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

в) Навођење осталих извора права ЕУ и усклађеност са њима

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

Не постоје релевантни прописи Европске уније са којима је потребно ускладити одредбе Предлога закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица.

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик? /

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ? – НИЈЕ

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

/